

Nr 284.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till dels lag om ändrad lydelse av 4, 6, 7, 13, 30 och 33 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, dels ock lag om ändrad lydelse av 1, 3 och 4 §§ i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av berörda lag den 30 juni 1913; given Stockholms slott den 18 mars 1921.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till dels lag om ändrad lydelse av 4, 6, 7, 13, 30 och 33 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, dels ock lag om ändrad lydelse av 1, 3 och 4 §§ i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av berörda lag den 30 juni 1913.

Under Hans Maj:ts
Min allernädigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Henning Elnquist.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 4, 6, 7, 13, 30 och 33 §§ i lagen den 30 juni 1913
om allmän pensionsförsäkring.

Härigenom förordnas, att 4, 6, 7, 13, 30 och 33 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring skola i nedan angivna delar erhålla följande lydelse:

4 §.

Beloppet av den pensionsavgift, som skall av envar avgiftspliktig erläggas, utgör för varje år tre kronor. Därutöver erlägges av den, som under nästföregående år åtnjutit inkomst av minst 600 kronor:

- a) om inkomsten ej uppgår till 800 kronor, två kronor;
- b) om inkomsten uppgår till 800 men ej till 1,200 kronor, fem kronor;
- c) om inkomsten uppgår till 1,200 men ej till 2,000 kronor, tio kronor;
- d) om inkomsten uppgår till 2,000 kronor eller mera, en halv procent, dock högst femtio kronor, av inkomstbeloppet, avrundat, där det ej slutar å helt hundratal kronor, till närmast lägre sådant hundratal.

Inkomst, som i denna paragraf avses, utgör det enligt gällande förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt beräknade taxerade beloppet.

6 §.

Å erlagda pensionsavgifter utgå i årlig pension följande procent, nämligen:

å avgifter, påförda man i ålder av

16—19 år,	70 procent	35—44 år,	30 procent
20—24 »	60 »	45—54 »	20 »
25—29 »	50 »	55—66 »	15 »
30—34 »	40 »		

och

å avgifter, påförda kvinna i ålder av

16—19 år,	56 procent	35—44 år,	24 procent
20—24 »	48 »	45—54 »	16 »
25—29 »	40 »	55—66 »	12 » ;
30—34 »	32 »		

aldern beräknad till det antal levnadsår, som uppnås under det kalenderår, för vilket avgiften påförts.

Därjämte utgår av allmänna medel ett tillägg till pensionen för pensionstagare, som är till arbete varaktigt oförmögen och vilkens årsinkomst ej uppgår för man till 600 och för kvinna till 560 kronor.

Pensionstillägget utgör för år räknat för man 300 och för kvinna 280 kronor med avdrag av halva årsinkomsten.

För pensionsberättigad änklings, änka, fränskild make eller ogift kvinna, som är till arbete varaktigt oförmögen och har att försörja barn eller adoptivbarn under femton år, ävensom för pensionsberättigad ogift man, som är till arbete varaktigt oförmögen och har att försörja adoptivbarn under femton år, ökas pensionen, därest årsinkomsten ej uppgår för man till 600 och för kvinna till 560 kronor jämte 250 kronor för varje sådant barn, med särskilt pensionstillägg för barnen. Enahanda rätt tillkommer jämväl äkta makar, av vilka mannen är pensionsberättigad och till arbete varaktigt oförmögen och vilkas sammanlagda årsinkomst ej uppgår till 1,160 kronor jämte 250 kronor för varje barn. Beloppet av sådant pensionstillägg utgör 125 kronor för varje barn med avdrag av hälften av det belopp, varmed årsinkomsten må överstiga 600 kronor för man, 560 kronor för kvinna samt 1,160 kronor för äkta makar.

Pensionsbelopp avrundas — — — — pensionstillägget.

7 §.

Årsinkomst, som i 6 § avses, utgör all den inkomst av fast egendom, kapital eller arbete, som någon skäligen kan antagas komma att tillsvida årligen åtnjuta; dock att såsom inkomst icke räknas pension enligt 34 § intill ett belopp av högst 300 kronor.

Där inkomst, som i 6 § andra stycket avses, helt eller delvis utgöres av naturaförmåner, skall vid uppskattning av dessa förmåners årliga värde iakttagas, att, där naturaförmånerna räcka till full, om än torftig försörjning, deras årliga värde ej må uppskattas till lägre belopp

än 600 kronor för man och 560 kronor för kvinna, och att, där naturaförmånerna ej räcka till full försörjning, deras årliga värde uppskattas till motsvarande lägre belopp, ävensom att årliga värdet av bostad ej må uppskattas till lägre belopp än 70 kronor. Där uppskattningen ej kan ske med ledning av dessa bestämmelser, verkställs densamma efter de i orten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga. Å förmögenhet må ej beräknas lägre avkastning än fem procent och, i den mån förmögenheten överstiger 1,800 kronor för man, 1,700 kronor för kvinna och 3,500 kronor för äkta makar, ytterligare fem procent.

I fråga om — — — — person.

13 §.

Den — — — — kommunalutskylderna.

Den pensionsavgift utöver tre kronor, som enligt 4 § åligger vissa avgiftspliktiga, debiteras och uppbäres i samband med kronoutskylderna.

Där — — — — kronouppbörd.

30 §.

Har någon på grund av varaktig oförmåga till arbete gjort ansökan om pension, skall pensionsnämnden pröva de i ansökningen lämnade upplysningar och åberopade handlingar samt på grund av denna prövning och kända förhållanden besluta, huruvida sökanden äger rätt till pension, ävensom, där ansökningen avser jämväl pensionstillägg, bestämma storleken av den årsinkomst, som skall läggas till grund för beräkning av pensionstilläggs belopp, dock endast i den mån denna årsinkomst ej utgöres av pension enligt 6 och 34 §§.

Sedan — — — — pensionsstyrelsen.

Söker — — — — pensionsstyrelsen.

Där — — — — utfärdas.

Finnes pensionsnämnds beslut strida mot denna lag, äger pensionsstyrelsen, där ej på grund av anförda besvär rättelse kan ske, att återförvisa ärendet till förnyad prövning, dock att, där fel uppenbarligen blivit begånget vid bestämmandet av storleken av sökandens årsinkomst enligt 7 § samt detta fel antingen uppkommit allenast genom felräkning eller ock icke överstiger ett belopp av 100 kronor, pensionsstyrelsen må, efter vederbörandes hörande, utan återförvisning verkställa nödig rättelse.

Vad — — — — sig.

33 §.

Den — — — — stadgat.

Gift man, änklings, änka, fränskild make eller ogift kvinna, som är till arbete varaktigt oförmögen, men icke berättigad till pension, och vilken har att försörja barn eller adoptivbarn under femton år, äger erhålla understöd för sådant barn under villkor och med belopp, som i 6 § är stadgat angående pensionstillägg för barn. Enahanda rätt tillkommer jämväl ogift man, som är till arbete varaktigt oförmögen, men icke berättigad till pension, och vilken har att försörja adoptivbarn under femton år.

Beträffande — — — — utbetalande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1922.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 1, 3 och 4 §§ i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Härigenom förordnas, att 1, 3 och 4 §§ i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

För den, som vid 1914 års ingång fyllt sexton år, utgå å sammanlagda beloppet av de för ett år erlagda pensionsavgifterna, i den mån detta belopp icke överstiger tretton kronor, i årlig pension följande procent, nämligen:

för man, som fyllt 16, men icke 25 år,	30	procent
» » » » 25, » » 30 »	27 ¹ / ₂	»
» » » » 30, » » 35 »	25	»
» » » » 35, » » 45 »	22 ¹ / ₂	»
» » » » 45 år	20	»

och

för kvinna, som fyllt 16, men icke 25 år,	24	procent
» » » » 25, » » 30 »	22	»
» » » » 30, » » 35 »	20	»
» » » » 35, » » 45 »	18	»
» » » » 45 år	16	»

Den ökade kostnad, som av denna bestämmelse föranledes, bestrides av statsmedel.

3 §.

Angående den, som före utgången av år 1921 blivit till arbete varaktigt oförmögen, skola följande särskilda bestämmelser lända till efterrättelse.

1 mom. Rätt till sådant pensionstillägg, som omförmäles i 6 § andra stycket i lagen om allmän pensionsförsäkring, eller till understöd,

varom stadgas i 33 § första stycket samma lag, inträder, då årsinkomsten ej uppgår för man till 300 och för kvinna till 283 kronor; dock att denna inkomstgräns utgör 280 kronor för kvinna, tillhörande den grupp personer, som avses i andra stycket av nästföljande moment.

Beloppet av dylikt pensionstillägg eller understöd utgör, med undantag för fall, som i 2 mom. här nedan sägs, för man 150 och för kvinna 140 kronor med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed årsinkomsten må överstiga 50 kronor.

2 mom. Där varaktig oförmåga till arbete inträtt före utgången av år 1918 och inkomsten befunnits dessförinnan understiga för man 300 och för kvinna 280 kronor, utgör beloppet av pensionstillägg enligt 6 § andra stycket i lagen om allmän pensionsförsäkring eller av understöd enligt 33 § första stycket samma lag för man 150 och för kvinna 140 kronor med avdrag, där årsinkomsten överstiger 50 kronor, av halva årsinkomsten, dock att, om årsinkomsten uppgår till 50 men icke till 100 kronor, avdrag skall ske allenast med det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 50 kronor.

För den, vilken vid 1914 års ingång fyllt sextiosju år, så ock för den, vilken vid nämnda tidpunkt fyllt femton men icke sextiosju år och redan då var till arbete varaktigt oförmögen samt år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning antingen av enskilda eller ock delvis av enskilda och delvis av fattigvården eller välgörenhetsinrättningar, utgår sådant understöd, som omförmäles i 33 § första stycket i lagen om allmän pensionsförsäkring, med i näst föregående stycke angivet belopp, även om rätten därtill förvärvats efter utgången av år 1918.

3 mom. Pensionstillägg, som i 1 och 2 mom. här ovan avses, höjes med 0,08 procent för varje krona av erlagda pensionsavgifter; dock att sådan höjning må äga rum allenast med hänsyn till pensionsavgift, som jämlikt 14 eller 15 § i lagen om allmän pensionsförsäkring blivit till fullo erlagd.

4 mom. Rätt till sådant pensionstillägg, som omförmäles i 6 § fjärde stycket i lagen om allmän pensionsförsäkring, eller till understöd, varom stadgas i 33 § andra stycket samma lag, inträder, då årsinkomsten ej uppgår för man till 300, för kvinna till 283 och för äkta makar till 583 kronor jämte 125 kronor för varje barn. Beloppet av dylikt pensionstillägg eller understöd utgör 75 kronor för varje barn med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed årsinkomsten må överstiga 300 kronor för man, 283 kronor för kvinna och 583 kronor för äkta makar.

5 mom. Årsinkomst, som i 1 och 2 mom. här ovan avses, beräknas på sätt i 7 § av lagen om allmän pensionsförsäkring föreskrives, dock att i årsinkomsten ej ingår pension enligt 6 § samma lag, att till grund för uppskattning av naturaförmåner lägges ett värde å full försörjning av 300 kronor för man och 283 kronor för kvinna, att lägsta värdet av bostadsförmån utgör 50 kronor samt att de i 7 § andra stycket sista punkten meddelade särskilda bestämmelser rörande avkastning av förmögenhet ej äga tillämpning.

6 mom. Vad i 30 § femte stycket av lagen om allmän pensionsförsäkring stadgas i fråga om rätt för pensionsstyrelsen att i vissa fall utan återförvisning verkställa nödig rättelse i pensionsnämnds beslut rörande storleken av sökandens årsinkomst äger icke tillämpning med avseende å fel, som överstiger ett belopp av 50 kronor och icke uppkommit allenast genom felräkning.

4 §.

I fråga om pensionstillägg eller understöd, vartill rätt inträtt före den 1 januari 1917 och varom ansökan gjorts före den 1 januari 1919, skall stadgandet i 31 § första stycket andra punkten av lagen om allmän pensionsförsäkring icke äga tillämpning; dock att understöd, varom förmäles i 3 § 2 mom. andra stycket här ovan, icke i något fall utgår för tiden före den 1 januari 1916.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1922.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11
mars 1921.*

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anförde chefen för socialdepartementet, statsrådet Elmquist:

Med skrivelse den 23 februari 1921 har pensionsstyrelsen inkommit med förslag till ändrad lydelse av dels 4, 6, 7, 13, 30 och 33 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, dels ock 1, 3 och 4 §§ i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av förstnämnda lag. Tillika hemställer styrelsen om anvisande av medel, som bliva erforderliga i anledning av lagändringarna.

I sin skrivelse har pensionsstyrelsen inledningsvis framhållit följande:

Vid antagandet av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring utgick man, såsom pensionsstyrelsen i underdånig skrivelse den 21 januari 1918 framhållit, säkerligen ganska allmänt från den förutsättningen, att de bestämmelser, som i lagen faststälts, endast vore avsedda att bilda en första grundval för den svenska pensionsförsäkringen. Härtill kommer, att penningvärdets förändring efter lagens genomförande även reducerat pensionernas värde högst betydligt. Vid tidig invaliditet ställa sig pensionsbeloppen särskilt ogynnsamma, beroende därpå, att avgiftspensionen till det väsentliga är anordnad såsom en ålderspension. Pensionstilläggen motverka visserligen i viss mån denna olägenhet, enär de utgå med lika belopp oavsett åldern vid invaliditetens inträdande, men beloppens obetydlighet lämnar ej tillräcklig utfyllnad. En annan olägenhet med den nuvarande anordningen är att, då de gifta kvinnorna i regel påföras och betala allenast grundavgiften, tre kronor, deras avgiftspension blir av ringa värde.

*Pensions-
styrelsens
skrivelse
d. 23/2 1921.*

Pensionsstyrelsen har under sin verksamhet haft sin uppmärksamhet inriktad på att, med ledning av vunnen erfarenhet och i den mån, sådant låtit sig göra, söka åstadkomma förbättringar i pensionsförsäkringen. I första hand har det emellertid härvid gällt att få undanröjda de inskränkningar i rätten till pensionstillägg och understöd, som de med lagen förbundna övergångsbestämmelserna inneburo.

Enligt övergångsbestämmelserna var den avstängd från rätt till understöd enligt lagens 33 §, som den 1 januari 1914 fyllt 67 år, ävensom den, som då fyllt 15 år och var till arbete varaktigt oförmögen samt år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning av fattigvården, välgörenhetsinrättningar eller enskilda personer.

Detta stadgande blev, efter framställning av pensionsstyrelsen, ändrat genom lag den 8 juni 1915; och är nu från rätten till understöd utesluten allenast den, som vid 1914 års ingång fyllt 15 år och redan då var till arbete varaktigt oförmögen samt år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning av fattigvården eller välgörenhetsinrättningar. Lagändringen innebar, att inemot 200,000 från försäkringen förut uteslutna personer blevo delaktiga av dess förmåner. Vid ändringen föreskrevs dock, att de grupper, som genom densamma erhöillo tillträde till försäkringen, skulle erhålla allenast 50 procent av eljest utgående normalbelopp.

Övergångsbestämmelserna stadgade vidare, att pensionstillägg och understöd skulle utgå med reducerat belopp (50—90 procent) för dem, som före utgången av år 1918 förvärvade rätt till pensionstillägg eller understöd. Genom lagen den 9 juli 1920 upphävdes även denna bestämmelse tillika med föreskriften i lagen den 8 juni 1915, att understöd för dem, som genom samma lag blevo delaktiga i försäkringen, skulle utgå med allenast 50 procent av eljest stadgat belopp. Från och med den 1 januari 1921 utgå på grund av denna ändring samtliga pensionstillägg och understöd med normalt belopp, där ej undantagsvis minskning föranledes av värdighetsbestämmelserna i 9 § pensionsförsäkringslagen. Denna lagändring har beräknats medföra, att från och med sistnämnda dag omkring 171,000 pensionstagare skulle få sina pensioner fördubblade och omkring 63,000 sina pensionsbelopp mer eller mindre förhöjda.

Förutom de lagändringar, som sålunda företagits i fråga om övergångsbestämmelserna, hava under de gångna åren genomförts en del andra reformer. Den viktigaste av dessa torde vara införandet i försäkringen av de s. k. barn-tilläggen, vilket skedde genom lagen den 28 juni 1918. Jämlikt denna lag kan för pensionsberättigad änkring, änka eller ogift kvinna, som är invalid och har att försörja barn eller adoptivbarn under 15 år, pensionen ökas med högst 75 kronor för varje sådant barn. Samma förmån tillkommer även pensionsberättigade äkta makar, för så vitt de båda äro invalider.

På grund av dessa lagändringar har pensionsförsäkringen redan nu en avsevärt större omfattning och ekonomisk betydelse än de ursprungliga bestämmelserna medgävo. Under år 1921 beräknas omkring 35 miljoner kronor komma att utbetalas i pensioner och understöd till omkring 270,000 pensionstagare.

I detta sammanhang må ytterligare erinras därom, att genom lagen den 14 juni 1918 om kommunala pensionstillskott m. m. tillfälle beretts kommun, bland annat, att lämna pensionstagare ett kommunalt tillskott till deras pensioner, vilket ej är av fattigvårds karaktär. Vidare har en omläggning av den frivilliga försäkringen ägt rum samt vid olika tillfällen en del mer eller mindre väsentliga lagändringar genomförts, vilka avsett handläggningen av de löpande pensionsärendena m. m.

Däremot hava några sådana genomgripande förändringar i pensionsförsäkringslagen, till vilka styrelsen i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 januari 1918 uppdragit konturerna, ej vidtagits eller av styrelsen föreslagits. Anledningen härtill är huvudsakligen att söka i de osäkra ekonomiska förhållanden, som blevo en följd av den så gott som omedelbart efter pensionsförsäkringens infö-

rande inträdda kristiden och som ännu fortfara. Till dessa ovissa ekonomiska förhållanden hava under senare tid kommit två omständigheter, som göra det yttermera tvivelaktigt, huruvida tidpunkten ännu är inne att föreslå några mera genomgripande ändringar i de principer, på vilka den nuvarande pensionsförsäkringen är byggd. Dels har nämligen framlagts förslag till anordnande av en obligatorisk sjukförsäkring och dels har tillsatts en kommitté med uppdrag att verkställa utredning rörande en mera enhetlig organisation av socialförsäkringen och förenklade former för dess förvaltning.

Införandet av en allmän, väl organiserad sjukförsäkring måste anses vara av största betydelse för pensionsförsäkringen och dess utveckling. Detta icke blott beträffande frågan om en rationell anordning av den förebyggande sjukvårdsverksamheten, utan även beträffande en del andra frågor, vilka äga sammanhang med pensionsförsäkringen. Av denna orsak är det av vikt, att från pensionsförsäkringens sida ej förslag framställas eller åtgärder vidtagas, vilka skulle kunna försvåra eller fördröja sjukförsäkringens genomförande.

Krav på åtminstone en viss enhetlighet inom socialförsäkringen och förenklade administrationsformer för densamma hava länge utgjort ett brännande spörsmål. Då denna fråga nu i samband med sjukförsäkringens införande är under utredning, synes det icke lämpligt att genom några mera betydande förändringar i grunderna för den nuvarande pensionsförsäkringen föregripa detta arbete.

Däremot finner styrelsen det icke tillrådligt och ej heller behöfligt att, under avvaktan på detta mera allmänna ordnande av socialförsäkringen i dess helhet, alldeles avstå från varje slags förbättring av pensionsförsäkringen. Tvärtom anser styrelsen det oavvisligt, att åtminstone något med det snaraste göres för att provisoriskt förbättra pensionsförsäkringen, därest densamma icke, till skada för sin framtida utveckling, skall förlora allt förtroende hos allmänheten. Styrelsen framlägger därför nu vissa reformförslag, men har strängt begränsat dem till att endast omfatta sådana ändringar, som icke längre synas kunna uppskjutas och som tillika äro av den beskaffenhet, att de icke äro hinderliga för sjukförsäkringens genomförande eller föregripa utredningsarbetet om socialförsäkringens organisation.

Måhända kommer man ändock att invända häremot, att tiden för vidtagande av även sådana, starkt begränsade reformer är olämplig. Penningvärdet har nu åter börjat stiga och man saknar förutsättningar att bedöma, huru långt en sådan stegring kommer att sträcka sig. Härtill kommer att den statsfinansiella ställningen för närvarande är och sannolikt ännu länge kommer att förbliva synnerligen brydsam, varför alla ökade krav på staten, som icke avse produktiva ändamål, måste väcka betänkligheter.

Berörda synpunkter hava ingalunda av styrelsen förbisetts vid uppgörandet av nu föreliggande ändringsförslag. Styrelsen har sökt inskränka sig till vad som för närmaste framtiden synes under alla omständigheter ofrånkomligt.

De lagändringsförslag, som pensionsstyrelsen nu framlägger, avse i huvudsak dels en höjning av pensionsavgifterna för högre inkomster och ett något modifierat sätt för avgiftspensionernas beräkning, dels en höjning av pensionstilläggen och understöden för dem, som efter lagändringens ikraftträdande bliva invalider, dels ock en utvidgning av rätten till barnstillägg.

Departements-
chefen.

Innan en närmare redogörelse lämnas för dessa förslag, har jag ansett mig i likhet med pensionsstyrelsen böra understryka, att sådana ändringar i pensionsförsäkringslagen icke för närvarande böra ifrågakomma, som kunna antagas på något sätt lägga hinder i vägen för införandet av allmän sjukförsäkring i vårt land eller försvåra den nu pågående utredningen rörande åstadkommandet av enhetlighet inom socialförsäkringen. Men vissa av de brister, som, förklarligt nog, ännu vidlåda pensionsförsäkringen, synas mig redan nu böra och kunna avhjälpas. De pensioner, som därifrån utgå, hava genom penningvärdets fall förlorat en stor del av sitt värde och stå ännu mycket mindre än vid lagens antagande i rimligt förhållande till levnadskostnadernas höjd. Det bör vara tydligt för envar, att, om icke med det snaraste möjlighet beredes till en väsentlig höjning av pensionsförmånerna, vår svenska folkpensionering kommer att ej alls kunna motsvara de förhoppningar, som ställts på densamma. Ett uppskov skulle bidra till spridandet av uppfattningen, att pensionsförsäkringen är jämförelsevis värdelös, och jag är därför fullt ense med pensionsstyrelsen därom, att åtgärder nu måste vidtagas för att åstadkomma skäligen höjningar av pensionerna. Enligt min mening bör sålunda det allmänna redan nu, trots den för närvarande brydsamma statsfinansiella ställningen, ikläda sig den med dessa höjningar förenade kostnadsökningen för pensionsförsäkringen, en kostnadsökning, som i början icke blir så synnerligen stor, men som efter några år kommer att uppgå till avsevärda belopp. Såsom av den följande redogörelsen torde framgå, har pensionsstyrelsen lagt sina förslag så, att de icke innehålla några principiella nyheter, utan endast utgöra en utveckling av det redan bestående, något som jag under nuvarande förhållanden jämväl finner vara det enda rätta.

Pensionsavgifter och avgiftspensioner.

Bestämmelserna rörande beloppet av de pensionsavgifter, som skola av de avgiftspliktiga erläggas, återfinnas i 4 § pensionsförsäkringslagen, som genom lagen den 19 november 1920 erhållit ändrad lydelse att gälla från och med den 1 januari 1921. De avgiftspliktiga indelas enligt den nya lydelsen av denna paragraf i följande fyra inkomstklasser med nedan angivna pensionsavgifter:

Inkomstklass	Årsinkomst	Grundavgift	Tilläggsavgift
I	Under 600 kr.	3 kr.	—
II	600—799 »	3 »	2 kr.
III	800—1,199 »	3 »	5 »
IV	1,200 kr. och däröver	3 »	10 »

Vidare stadgas i samma paragraf, likaledes enligt dess nya lydelse, att inkomst, som i paragrafen avses, utgör det enligt gällande förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt beräknade taxerade beloppet.

Enligt 6 § första stycket pensionsförsäkringslagen utgör pensions årliga belopp för man 30 och för kvinna 24 procent av de erlagda pensionsavgifternas sammanlagda belopp. Detta gäller dock endast personer, som vid 1914 års ingång ännu icke fyllt 25 år d. v. s. personer födda efter år 1888. För andra personer utgå, jämlikt 1 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser till pensionsförsäkringslagen, avgiftspensionerna med nedanstående procent av de erlagda pensionsavgifternas sammanlagda belopp:

F ö d e l s e å r	P r o c e n t	
	för man	för kvinna
1884—1888.....	27 ¹ / ₂	22
1879—1883.....	25	20
1869—1878.....	22 ¹ / ₂	18
före 1869.....	20	16

De försäkrades fördelning på olika inkomstklasser samt avgiftsbeloppens storlek inom de olika klasserna framgår av nedanstående av pensionsstyrelsen meddelade tabell, som avser 1918 års avgifter. Anmärkas må, att gränsen mellan första och andra inkomstklassen då var satt till 500 kronor.

Inkomstklass	Årsinkomst kr.	Pensions- avgift kr.	Antal per- soner	P å f ö r t a v g i f t s b e l o p p		
				Grundavgifter kr.	Tilläggs- avgifter kr.	Summa kr.
I.....	Under 500	3	2,053,000	6,159,000	—	6,159,000
II.....	500—799	5	232,000	696,000	464,000	1,160,000
III.....	800—1,199	8	386,000	1,158,000	1,930,000	3,088,000
IV.....	1,200 o. högre	13	684,000	2,052,000	6,840,000	8,892,000
Summa	—	—	3,355,000	10,065,000	9,234,000	19,299,000

Pensionsstyrelsens förslag i fråga om pensionsavgifterna innebär, att inkomstklass IV skulle begränsas till personer med en inkomst, som uppgår till 1,200 men ej till 1,500 kronor, samt att för personer med en inkomst av 1,500 kronor eller däröver tilläggsavgiften skulle utgå med en procent, dock högst 50 kronor, av inkomstbeloppet, avrundat nedåt

*Pensions-
styrelsens
förslag.*

till helt hundratal kronor. Dessutom föreslås ett något förändrat sätt för avgiftspensionernas beräkning.

Rörande dessa frågor anför pensionsstyrelsen följande.

Tydligt är, att med de låga avgifter, som enligt nu gällande bestämmelser utgå, endast en relativt obetydlig pension kan erhållas. Särskilt gäller detta i fråga om personer, som vid tidig ålder bliva invalider. Vidare har anmärkts, att pensionsavgifternas stegring ej bör upphöra vid en så låg inkomstgräns som 1,200 kronor. Avgiften borde ställas mera i beroende av inkomstens storlek.

I sin förut omnämnda skrivelse av den 21 januari 1918 framlade styrelsen bland annat dessa synpunkter och framhöll därvid, att en höjning av pensionsavgifterna vore en ofrånkomlig åtgärd för att ernå pensioner, som komme att stå i överensstämmelse med de framtida försörjningskostnaderna. Styrelsen lämnade dock samtidigt uttryck för den uppfattningen, att en förhöjning av pensionsavgifterna måste verkställas successivt och med varsamhet, så att den icke verkade tryckande på de försäkrade.

Sedan skrivelsen den 21 januari 1918 avläts, hava delvis ändrade förhållanden inträtt och styrelsen anser sig på grund härav, såsom även förut anförts, nu icke böra ifrågasätta några mera genomgripande ändringar i det bestående. I fråga om höjningen av pensionsavgifterna har styrelsen ansett sig, särskilt med hänsyn till sjukförsäkringen, böra gå fram med den största varsamhet. Genom den modifikation, som föreslås i sättet för beräkningen av avgiftspensionens storlek, har ock i det väsentliga så ordnats, att, därest sjukförsäkringen och utredningen angående socialförsäkringens framtida organisation skulle så fordra, en omläggning av avgiftspensioneringen kan utan olägenhet genomföras.

Beträffande *avgifternas belopp* innebär styrelsens förslag icke någon rubbning av nu gällande bestämmelser om grundavgiften, om tilläggsavgifterna för lägre inkomster och om vad i förevarande avseende skall anses som inkomst. Tilläggsavgifterna skulle enligt styrelsens förslag bibehållas med nuvarande belopp för inkomst intill 1,500 kronor. För inkomst av 1,500 kronor eller däröver skulle intill visst inkomstbelopp tilläggsavgiften utgå med en procent av inkomsten, avrundad, där den ej slutar å helt hundratal kronor, till närmast lägre sådant hundratal. Vad angår den övre inkomstgränsen har styrelsen varit tveksam, men stannat vid en inkomst av 5,000 kronor, i följd varav tilläggsavgiftens högsta belopp blir 50 kronor.

Den föreslagna höjningen av tilläggsavgifterna torde icke kunna antagas bliva för betungande. Förslaget innebär i själva verket endast en utsträckning av den i fråga om lägre inkomstagare redan nu gällande regeln, att i pensionsavgift skall erläggas omkring en procent av inkomsten. Den enda ändring, som göres, är en höjning av inkomstgränsen. Denna höjning är emellertid i viss mån mera skenbar än verklig. Om penningens värde sedan år 1914 anses hava fallit med omkring $\frac{2}{3}$, borde, endast för att den nu gällande högsta inkomstgränsen, 1,200 kronor, skulle bibehålla sitt ursprungliga värde, densamma rätteligen höjas till inemot tre gånger detta belopp eller till närmare 3,600 kronor.

Pensionsstyrelsen har icke förbisett, att det för vissa grupper av befolkningen kan medföra svårighet att på en gång erlægga de nu föreslagna tilläggsavgifterna. Dessa avgifter uppbäras, som bekant, i samband med kronouppbörderna, vilken försiggår endast en gång om året. Det hade därför varit önskligt, att samtidigt med en höjning av tilläggsavgifterna få det ordnat så, att desamma kunde

erläggas i flera terminer. Med hänsyn till den pågående utredningen om en förklarad organisation av socialförsäkringen m. m. har styrelsen emellertid icke ansett det möjligt att nu framlägga förslag om en förändrad ordning för uppborren av pensionsavgifterna, varmed för övrigt sammanhånga frågorna om påföringen och debiteringen av avgifterna samt ansvaret för deras inbetalande. De anmärkta olägenheterna skulle måhända tillsvidare kunna i viss mån avhjälpas om, såsom varit ifrågasatt, även kronouppborren uppdelades på terminer.

Pensionsstyrelsens förslag avhjälpes icke den ofta påpekade olägenheten, att de gifta kvinnornas och änkornas avgiftspensioner i regel bliva av ringa betydelse. En tillfredsställande rättelse av detta missförhållande torde i själva verket kunna ernås endast i samband med en väsentlig rubbning i grunderna för den nuvarande pensionsförsäkringen och styrelsen anser sig därför nödsakad att låta med denna reform tills vidare anstå.

Enligt det nu gällande sättet för beräkning av avgiftspensionen utgör denna, såsom redan angivits, en viss — frånsett övergångsbestämmelserna — för alla åldrar lika procent av de erlagda avgifternas sammanlagda belopp, nämligen för män 30 och för kvinnor 24 procent.

Dessa bestämmelser äga fördelen av stor enkelhet vid uträkning av pensionsbeloppen, men medföra även vissa nackdelar. Enär pensionsbeloppet i allmänhet är oberoende av den ålder, vid vilken avgift erlägges, kan pensionen i många fall komma att betydligt avvika från det belopp, som enligt ett mera individuellt försäkringstekniskt beräkningssätt bort utgå. Med de nuvarande låga pensionsavgifterna är denna olägenhet mindre framträdande, men den blir naturligen mera betydande, i den mån avgifterna höjas och förhållandet mellan högsta och lägsta utgående avgift ökas. I sammanhang härmed står en annan olägenhet hos de nuvarande bestämmelserna, nämligen att de i allmänhet medföra en stor osäkerhet vid fondberäkningar och andra inom pensionsförsäkringen erforderliga försäkringstekniska utredningar. Det erbjuder ock självfallet betydande svårigheter att lämpligen modifiera bestämmelser av sådan natur som de nu gällande, då behöfliga successiva förändringar i pensionsavgifterna eller i fördelningen av pensionsförmånerna skola genomföras. Det torde ej heller låta sig göra att med den nu föreslagna förhöjningen av avgifterna bibehålla det nuvarande beräkningssättet, därest icke avsevärda tillskott av allmänna medel lämnas.

Det har därför gällt att utfinna ett beräkningssätt, som undviker ovan nämnda olägenheter, men som med hänsyn till vad ovan anförts så nära som möjligt ansluter sig till det nuvarande systemet och de i avseende å detsamma gällande övergångsbestämmelserna.

Det förslag, som nu av pensionsstyrelsen framlägges, innebär, att de försäkrade indelas i vissa åldersgrupper och att för samtliga personer inom en grupp pensionen utgår med viss lika procent av de för åldersperioden erlagda avgifterna. För de lägre åldrarna, där avgiftsprocentens absoluta variation är störst från år till år, omfattar varje period i allmänhet en femårsgrupp, för högre åldrar åter en tioårsgrupp (dock så att av vissa praktiska skäl den yngsta gruppen omfattar endast fyra åldrar, den äldsta gruppen tolv). Ett liknande system med uppdelning i åldersgrupper av varierande längd har redan tillämpats i nu gällande övergångsbestämmelser.

För varje erlagd avgift erhålles enligt det föreslagna beräkningssättet nedan angivna pension vid inträdd varaktig oförmåga till arbete och senast vid fyllda 67 år:

Alder det år, för vilket avgift påförts.	Pension i procent av erlagd avgift.	
	Män.	Kvinnor.
16—19	70	56
20—24	60	48
25—29	50	40
30—34	40	32
35—44	30	24
45—54	20	16
55—66	15	12

Procenttalet för männen har inom varje grupp avrundats till helt femtal och procenttalet för kvinnorna har överallt, liksom i de hittills gällande bestämmelserna, satts till jämnt 80 procent av det för männen utgående. Det må anmärkas, att om dessa procenttal i stället beräknas oberoende av varandra efter skilda livslängds- och invaliditetstabeller för män och kvinnor, men med i övrigt oförändrade beräkningsgrunder, detta kommer att medföra i allmänhet något försämrade villkor för kvinnorna och en motsvarande förbättring för männen. Räkningar åter med gemensamma tabeller för män och kvinnor, föranleder detta naturligen en genomgående höjning av procentsatserna för kvinnorna och en motsvarande sänkning för männen. Pensionsstyrelsen har icke funnit anledning att vid detta tillfälle framlägga något förslag, som skulle innebära ett frångående vare sig i ena eller andra riktningen från hittills tillämpade grunder på denna punkt. Då emellertid vid särskild beräkning för män och kvinnor förhållandet mellan procentsatserna för de olika könen visserligen för lägre åldrar avsevärt understiger, men för högre åldrar överstiger 80 procent, ligger den invändningen nära till hands, att fastställandet av förhållandet till jämnt 80 procent kan medföra, att jämväl bland kvinnorna en och annan äldre årsklass erhåller mindre procentsats än förhållandet skulle bli, även om man använde skilda tabeller för män och kvinnor. Denna invändning förfaller dock med hänsyn till de utjämningar av procenttalen, som företagits vid tabellens upprättande. Om särskild beräkning användes för män och för kvinnor, blir procentsatsen för männen avsevärt högre än i tabellen för åldrar under 35 år och i det närmaste oförändrad för åldrarna 35—54 år, medan för åldersgruppen 55—66 år en minskning inträder från 15 till 13 procent; för kvinnorna åter minskas procenttalen avsevärt för åldrar under 35 år, men kvarstå praktiskt sett oförändrade för högre åldrar.

De föreslagna nya procenttalen äro beräknade efter en förutsatt räntefot av 4,3 procent, således en något högre räntefot än den, som nu ligger till grund för beräkning av pensionerna.

Att till grund för beräkningen av avgiftspensionerna lägga en högre räntefot än 4,3 procent anser styrelsen i det närvarande läget och med hänsyn till pensionsförsäkringsfondens ekonomiska förhållanden icke tillrädligt. Visserligen har medelräntan å fondens placeringar under de senaste åren icke oväsentligt överstigit nämnda räntesats, men det undandrager sig för närvarande allt bedömande, huruvida och i vad mån så skall bli, faller även för en längre tid framåt. En övergång från en försiktigt vald räntefot till en högre, mera spekulativ sådan, något som reservationsvis ifrågasatts av en ledamot i styrelsen, skulle visserligen medföra en avsevärd förhöjning av avgiftspensionerna, men samtidigt kräva, förutom vissa ändringar i bestämmelserna för pensionsförsäkringsfondens förvaltning, garanti från statens sida för täckning av eventuella brister i pen-

sionsförsäkringsfonden. I reservationen förutsättes, att man vid ett framtida räntefall skall återgå till grunder, byggda på en lägre räntefot. Alldeles oavsett det förhållandet, att sådana förändringar icke kunna göras retroaktiva och att man sålunda skulle vara bunden att alltså upprätthålla den högre förräntningen för de redan erlagda avgifterna, synes man emellertid kunna fordra, att beräkningsgrunderna skola vara valda med sådan försiktighet, att man icke onödigtvis utsätter sig för möjligheten att av enbart ekonomiskt-tekniska skäl nödgas göra genomgripande ändringar i lagens bestämmelser. Den försäkrade allmänheten skulle givetvis komma att ställa sig oförstående inför sådana lagändringar, särskilt om de innebära en försämring av förut gällande försäkringsvillkor.

Huruvida en övergång till en dylik högre räntefot nu kan anses lämplig och önskvärd är sålunda i och för sig synnerligen tveksamt. I vilket fall som helst håller styrelsen bestämt före, att en sådan viktig förändring måste föregås av en mera ingående utredning, vilken synes böra anknytas till frågan om beräkningsgrunderna för de övriga socialförsäkringsgrenarna, en fråga som lär komma under omprövning inom förenämnda organisationskommitté.

I fråga om invaliditet och dödlighet har styrelsen i huvudsak utgått från samma förutsättningar som de av ålderdomsförsäkringskommittén antagna.

De beräkningar i övrigt, som ligga till grund för styrelsens förslag i denna del (t. ex. i fråga om det inbördes förhållandet mellan de sammanlagda avgiftsbelopp, som inom varje åldersgrupp erläggas dels av män, dels av kvinnor, i fråga om avgifternas fördelning på åldrar inom varje grupp m. m.), hava gjorts med synnerlig försiktighet, så att man för framtida beräkningar med visshet bör befinna sig på den säkra sidan. Exempelvis har i rätt stor utsträckning hänsyn tagits till den möjligheten, att kvinnornas avgiftsbetalning kan komma att framdeles få en jämförelsevis större omfattning än hittills varit förhållandet.

Av tabellen framgår, att procentsatserna bliva vida högre än de nu gällande för åldrar under 35 år, sammanfalla med dessa för åldersperioden 35—44 år samt understiga dem för högre åldrar.

För dem, som undandraga sig att erlägga påförda avgifter, komma därför påföljderna av en sådan försumlighet att göra sig gällande i en mera rationellt avvägd och för yngre årsklasser vida kraftigare reduktion av pensionen än med det hittills gällande beräkningssättet varit fallet. Därmed har även avvärjts den hittills ständigt hotande faran, att de yngre årsklasserna genom försumlighet i avgiftsbetalningen kunna betänkligt försämra pensionsförsäkringens ekonomi. De ganska betydande säkerhetsmarginaler, som av denna anledning hittills varit erforderliga, bliva därför med det nya systemet fullständigt umbärliga. Dels av denna grund och dels med anledning av den något högre räntefot, som tillämpas, medför det nya beräkningssättet för dem, som regelbundet och ordentligt erlägga sina avgifter, i allmänhet något högre pensionsförmåner än det nu gällande systemet. Om exempelvis en man erlägger samma årliga avgift från och med 16 till och med 66 år, utgår den årliga pensionen från 67 års ålder med 33,8 procent av de erlagda avgifterna i stället för nuvarande 30 procent. För en kvinna blir motsvarande procentsats 26,8 i stället för nuvarande 24.

Den högsta årliga avgiftspension, som kan erhållas enligt de föreslagna nya grunderna, utgör för man 906 kronor 30 öre och för kvinna 725 kronor 4 öre. Detta förutsätter, att högsta avgift, 53 kronor, erlagts från och med 16 till och med 66 års ålder. Till jämförelse må nämnas, att högsta årliga avgiftspension, som enligt nu gällande bestämmelser kan erhållas, utgör för man 198 kronor 90

öre och för kvinna 159 kronor 12 öre. Även med inräknande av pensionstillägg uppgå de förmåner, som med nuvarande bestämmelser kunna ifrågakomma, sammanlagt högst för man till 428 kronor 46 öre och för kvinna till 373 kronor 38 öre samt motsvara alltså blott omkring hälften av högsta avgiftspensionen enligt de föreslagna nya bestämmelserna.

Vad angår önskemålet att erhålla avgiftspensioneringen så anordnad, att den mer än nu tager hänsyn till behovet vid tidig invaliditet, tillgodoses detta i viss utsträckning genom det föreslagna nya sättet för avgiftspensionens beräkning. Den procent, som erhålles å avgifter, vilka erlagts i yngre år, är nämligen väsentligen högre än den, som nu utgår för dessa avgifter. Om en person blir invalid före 30 års ålder, utgår sålunda pensionen med en procentsats å de erlagda avgifterna, som i regel är åtminstone dubbelt så stor som enligt de nuvarande bestämmelserna.

Om den försäkrade t. ex. erlagt sammanlagt 50 kronor från och med 16 till och med 19 års ålder, 200 kronor från och med 20 till och med 24 års ålder och 250 kronor från och med 25 till och med 29 års ålder, utgår invaliditetspensionen från 30 års ålder med 280 kronor årligen för man och 224 kronor för kvinna. Om högsta årsavgiften, 53 kronor, erlagts från och med 16 till och med 29 års ålder, utgår den årliga avgiftspensionen vid invaliditet från 30 års ålder med 439 kronor 90 öre för man och 351 kronor 92 öre för kvinna.

Det framgår av de avförda exemplen, att man med det nya förslaget verkligen vinner utsikt till en avgiftspensionering av helt annan effektivitet än den, som ernås med nu gällande bestämmelser angående avgifternas belopp och pensionernas beräkning, samt att en dylik effektivitet inträder även vid jämförelsevis tidigt inträffad invaliditet. Det må i detta hänseende till jämförelse erinras, att enligt nuvarande bestämmelser årliga invaliditetspensionen från 30 års ålder för en försäkrad, som årligen erlagt högsta nu gällande avgift, 13 kronor, utgör allena 54 kronor 60 öre för man och 43 kronor 68 öre för kvinna.

Det torde knappast kunna resas några betänkligheter mot att man tillämpar det nya beräkningssättet för de årsklasser, som efter 1914 års ingång fyllt 16 år och ej före lagens ikraftträdande blivit berättigade till pension, samt beträffande samtliga av dem erlagda avgifter. Det kan nämligen synas skäligt, att man även för dem räknar med en räntefot av 4,8 procent, då medelräntan å pensionsfondens placeringar under de förflutna åren ej obetydligt överstigit nämnda räntebelopp. Och det torde ej vara mindre riktigt, att man även på dem tillämpar den nya grundsatsen, att envar erhåller försäkringsteknisk valuta för de avgifter han erlägger, och därmed undviker nödvändigheten att belasta de ordentliga och regelbundna avgiftsbetalarna med reduktioner i pensionsförmånerna, i ändamål att samla reserver för att bestrida en dyrare pensionering av dem, som undandraga sig den tyngre delen av sin avgiftsplikt.

Jämväl för de årsklasser, som före år 1914 fyllt 16 år, torde det nya systemet böra tillämpas å avgiftsbelopp, som framdeles erläggas, i den mån dylikt belopp för ett år överstiger högsta nu utgående avgift, 13 kronor.

För avgifter intill ett belopp av 13 kronor årligen äro däremot sistnämnda årsklasser enligt nu gällande bestämmelser tillförsäkrade pensionsförmåner, vilkas värde i allmänhet mer eller mindre avsevärt överstiger värdet av de förmåner, som beredas med det föreslagna nya beräkningssättet. Kostnaden för dessa särskilda förmåner bestrides av statsmedel.

Det torde vara enklast och ur de flesta synpunkter lämpligast att åtminstone icke för närvarande göra någon rubbning i dessa bestämmelser. Nödvändigheten att i så fall göra särskilda beräkningar för de delar av samma pensionsavgift, som ligga under respektive över 13 kronor per år, medför naturligtvis någon arbetsökning, men denna blir, åtminstone under en avsevärd tid framåt, jämförelsevis obetydlig. Vad särskilt ålderspensioneringen beträffar, blir skiljaktheten i beräkningssätten under den närmaste tiden till och med år 1935 endast den, att för avgifter, erlagda för ålder efter 55 år, pensionen utgår med 20 procent för man och 16 procent för kvinna i den mån det årliga avgiftsbeloppet ej överstiger 13 kronor, för överskjutande belopp åter med 15 respektive 12 procent.

Därest man framdeles vid en mera grundlig revision av pensionsförsäringen i dess anslutning till övriga socialförsäkringsgrenar skulle finna det ändamålsenligt att övergå till andra mera väsentligt ändrade bestämmelser rörande avgiftspensioneringen, torde det därvid, om så finnes önskvärt, också lättare än nu låta sig göra att mer eller mindre modifiera övergångsbestämmelserna efter grunder, som då kunna finnas tillämpliga. Däremot synes det nu näppeligen vara den rätta tidpunkten att söka åvägabringa en modifikation av antytt slag, särskilt som en sådan modifikation för närvarande knappast torde vara av praktiska skäl mera trängande påkallad.

Ej sällan hör man uttalas det önskemål, att den nu för ålderspensionen bestämda åldersgränsen av 67 år måtte sänkas. Yrkande därom har ock motionsvis framkommit i riksdagen. Verkställda beräkningar hava visat, att en sådan åtgärd skulle medföra en avsevärd minskning i avgiftspensionernas storlek. Sålunda skulle t. ex. en man, som från och med 16 års ålder under hela den tid, han är avgiftspliktig, erlagt en och samma avgift, bekomma en pension, som, därest pensionsrätten inträder vid 60 års ålder, blir endast omkring 66 procent och, om pensionsrätten inträder vid 65 års ålder, omkring 91 procent av den pension, han skulle hava fått från 67 års ålder. För en kvinna bliva motsvarande siffror omkring 74 och 94 procent. Beträffande ifrågavarande önskemål må emellertid erinras, att enligt gällande bestämmelser pension utgår så snart en person blir varaktigt oförmögen till arbete, således även om detta inträffar innan den fastställda åldersgränsen uppnåtts. Utan en dylik kompletterande bestämmelse borde utan tvivel betänkligheterna mot en så hög pensionsålder som 67 år få tillmätas avsevärd vikt. Att pensionsstyrelsen skulle under nu pågående utredningar rörande socialförsäkringen i vidare mån upptaga till behandling ifrågavarande spörsmål har icke syntts lämpligt.

En av de till pensionsstyrelsens biträde förordnade sakkunniga, herr Hj. Branting, har i ett uttalande till styrelsens protokoll (se bil. C) förklarat sig anse det bliva i hög grad betungande för dem, som i dessa tider, ofta på dyra orter, stannade vid en arbetsinkomst på 3,000—5,000 kronor, att i stället för 10 kronor tilläggsavgift få på sin debetsedel en procent av inkomsten eller 30—50 kronor. Herr Branting ifrågasätter, att en tilläggsavgift av 10 kronor skulle gälla för inkomst mellan 1,200 och 2,000 kronor, att för inkomst av 2,000 till 5,000 kronor tilläggsavgiften skulle utgöra ¹/₂ procent av inkomsten samt att för högre inkomster

Särskilt
uttalande
av herr
Hj. Branting.

procenten skulle växa med 0,1 för varje ytterligare 1,000 kronor i årsinkomst upp till 10,000 kronor. För en inkomst av 10,000 kronor och däröver skulle tilläggsavgiften bliva 100 kronor.

Byråchefen
Dickmans
reservation.

En ledamot i pensionsstyrelsen, byråchefen K. Dickman, har i avgiven reservation uttalat sig för, att den räntefot, som lägges till grund för avgiftspensionernas beräkning, bestämmes till åtminstone 5 procent ävensom att pensionsberäkningarna för män och kvinnor skola göras oberoende av varandra. Med dessa utgångspunkter har reservanten uppgjort ett särskilt sätt för avgiftspensionernas beräkning. I sammanhang därmed har reservanten även framställt ett förslag till övergångsbestämmelser, som i viss mån avviker från pensionsstyrelsens. (Se närmare bil. C).

Departements-
chefen.

I likhet med pensionsstyrelsen finner jag, bland annat med hänsyn till penningvärdets fall, en skälig höjning av pensionsavgifterna vara väl på sin plats. På grund av den pågående utredningen rörande socialförsäkringens organisation förefaller det emellertid vara oklokt att nu företaga någon höjning av pensionsavgifterna för de lägsta inkomsttagarna.

Nekas kan ej, att många skäl tala för pensionsstyrelsens förslag om en tilläggsavgift av en procent för inkomster mellan 1,500 och 5,000 kronor. Ifrågasättas kan dock, om tidpunkten nu är lämplig att företaga en så avsevärd avgiftshöjning. Skatterna äro och komma säkerligen att fortfarande bliva mycket tyngande, samtidigt som de skattskyldigas inkomster i allmänhet äro i starkt sjunkande. Säkerligen kommer det ock att kännas ganska svårt för en hel del personer, särskilt familjeförsörjare, med inkomster mellan 1,500 och 5,000 kronor att jämte kronoutskylderna på en gång erlægga så höga avgifter, som de av pensionsstyrelsen föreslagna. Huru önskligt det än kan vara att uttaga de sålunda föreslagna avgifterna, finner jag mig likväl av ovan angivna skäl och i all synnerhet då någon omläggning av sättet för uppbördens av avgifterna i detta sammanhang icke kan ifrågakomma, nödsakad att i viss mån modifiera pensionsstyrelsens förslag.

Bibehålles en tilläggsavgift av 10 kronor för inkomster intill 2,000 kronor och bestämmes avgiften för högre inkomster till $\frac{1}{2}$ procent, dock högst 50 kronor, av inkomsten, synes man hava hållit höjningen inom gränser, som icke med fog kunna sägas vara för vida. Förslaget sammanfaller i två avseenden med det förslag, som framställtts av en av de till pensionsstyrelsens biträde förordnade sakkunniga, nämligen dels i fråga om tilläggsavgiftens storlek för inkomster till och med 5,000 kronor och dels beträffande gränsen, 10,000 kronor, för avgiftens

höjning, men avviker från samma förslag såtillvida, att avgiften för inkomster mellan 5,000 och 10,000 kronor icke stiger progressivt utan bibehålles vid $\frac{1}{2}$ procent av inkomsten, vadan högsta tilläggsavgiften blir den av pensionsstyrelsen föreslagna, 50 kronor, och icke, såsom enligt det nyssberörda förslaget, 100 kronor.

Personer med en inkomst mellan 5,000 och 10,000 kronor tillhöra i allmänhet samhällsklasser, som icke hava större ekonomisk bärkraft än väl avlönade lönarbetare. För övrigt torde personer i nyssnämnda inkomstgrupp ofta vara nog förtänksamma att bereda sig enskild försäkring. Att då belasta dem med progressivt högre avgifter än inkomsttagare mellan 2,000 och 5,000 kronor synes mig mindre tilltalande.

För samma summa erlagda avgifter blir naturligtvis avgiftspensionen lika stor enligt pensionsstyrelsens förslag och enligt det av mig nu förordade. Sistberörda förslag medför emellertid i det individuella fallet minskade avgiftspensioner för alla de avgiftsbetalare, vilkas inkomster för ett eller flera år legat mellan 1,500 och 10,000 kronor. Då avgiftspensionen enligt förslaget skall medräknas som inkomst vid beräkningen av pensionstilläggs belopp, kommer en minskning av avgiftspensionen givetvis att medföra någon ökning i kostnaderna för pensionstilläggen. Vid uppgörandet av sina kostnadsberäkningar har emellertid pensionsstyrelsen, enligt vad styrelsen själv framhållit, på anförda skäl ansett sig icke kunna taga hänsyn till de besparingar, som förorsakas genom att avgiftspensionen räknas såsom inkomst, i den mån pensionsbeloppet utgår för högre årsavgifter än de nu lagstadgade.

Det av pensionsstyrelsen föreslagna sättet för avgiftspensionernas beräkning finner jag i flere avseenden tilltalande. Utan att i någon högre grad avvika från det nuvarande, leder det till mera rättvisa resultat än detta; det möjliggör ock större avgiftspensioner åt unga invalider samt medför ökad tillförlitlighet vid verkställande av försäkringstekniska beräkningar.

Det beräkningssätt, som reservationsvis föreslagits av en ledamot av pensionsstyrelsen byråchefen Dickman och som leder till jämförelsevis höga avgiftspensioner, särskilt för männen, vilar, såsom nämnt, bland annat på förutsättningen, att den räntefot, som lägges till grund för avgiftspensionernas beräkning, fastställes till 5 procent, således ej mindre än 0,7 procent utöver den, med vilken pensionsstyrelsen ansett sig böra räkna.

För avgiftspensionernas storlek spelar givetvis räntefoten en betydande roll och avgiftsbetalarna kunna med fog begära att få största möjliga valuta för sina avgifter. Å andra sidan är det, såsom ock pensionsstyrelsen påvisat, nödvändigt att iakttaga stor varsamhet vid en höjning av räntefoten. För egen del anser jag mig åtminstone icke för

närvarande kunna förorda en högre räntefot än den av styrelsen föreslagna särskilt av den anledningen, att detta är ett spörsmål, som icke lämpligen bör avgöras, innan den pågående utredningen rörande hela socialförsäkringens organisation slutförts. Att, såsom samme reservant ifrågasätter, anlita helt skilda beräkningsgrunder för män och för kvinnor skulle innebära ett införande i den obligatoriska försäkringen av en ny princip, till vilken det förefaller vara olämpligt att nu taga ställning.

Enligt pensionsstyrelsens förslag skall det nya beräkningssättet tillämpas vid uträkning av pensioner för alla, som efter lagändringens ikraftträdande bliva pensionsberättigade, dock att för personer, som vid 1914 års ingång fyllt 16 år, det gamla beräkningssättet bibehålles i den mån avgiften för ett år ej överstiger 13 kronor.

Byråchefen Dickman anser, att det nya beräkningssättet bör tillämpas för samtliga försäkrade beträffande hela beloppet av de avgifter, som påförts efter det lagändringen trätt i kraft, samt föreslår i anslutning därtill, att för avgifter, som dessförinnan påförts personer, födda före år 1875, ett särskilt beräkningssätt skall tillämpas i syfte att bereda vederbörande de förmåner, som genom gällande lagstiftning blivit dem tillförsäkrade. Då sistnämnda syfte uppenbarligen på ett enklare och tillförlitligare sätt nås med pensionsstyrelsens förslag och några olägenheter av nämnvärd betydelse icke synas vara förenade med den uppdelning av avgiftsbeloppet, som detta förslag i vissa fall medför och mot vilken reservanten i första hand vänder sig, har jag icke tvekat att ansluta mig till styrelsens förslag i denna del.

Pensionstillägg och understöd.

Enligt 6 § pensionsförsäkringslagen utgår av allmänna medel ett tillägg till pensionen för pensionstagare, som är till arbete varaktigt oförmögen och vilkens årsinkomst ej uppgår till för man 300 och för kvinna 283 kronor. Pensionstillägget utgör enligt samma paragraf för år räknat för man 150 och för kvinna 140 kronor med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed pensionstagarens årsinkomst överstiger 50 kronor.

I 7 § finnas bestämmelser om vad som skall förstås med årsinkomst enligt 6 § ävensom vissa regler för uppskattning av värdet å naturaförmåner, som ingå i inkomsten. Enligt dessa bestämmelser skall såsom årsinkomst anses all den inkomst av fast egendom, kapital eller arbete, som någon skäligen kan antagas komma att tills vidare årligen åtnjuta, med undantag dock av dels pension enligt 6 § och dels, intill ett belopp av högst 300 kronor, pension på grund av frivilliga avgifter enligt 34 §.

Vidare stadgas i 33 §, att den, som efter fyllda femton år blir varaktigt oförmögen till arbete, men för vilken avgifter till erhållande av pension icke blivit erlagda, ävensom den, som vid nämnda ålder redan är varaktigt arbetsoförmögen, äger erhålla understöd under villkor och med belopp, som angående pensionstillägg är i 6 § stadgat. Be-
träffande sådant understöd gälla även i övrigt i tillämpliga delar lagens bestämmelser om pensionstillägg.

De förslag till ändring i bestämmelserna om pensionstillägg och understöd, som nu av pensionsstyrelsen framläggas, innebära i korthet följande. Pensionstillägg och understöd fördubblas och skola utgöra för man 300 och för kvinna 280 kronor med avdrag av halva årsinkomsten. Inkomstgränsen blir således 600 kronor för man och 560 kronor för kvinna. Bestämmelsen att inkomst intill 50 kronor icke skall föranleda avdrag å pensionstillägg eller understöd avskaffas. Såsom inkomst vid beräkning av pensionstilläggs belopp skall upptagas jämväl vederbörande tillkommande avgiftspension. Värdet av bostad får ej uppskattas till lägre belopp än 70 kronor. Å förmögenhet får ej beräknas lägre avkastning än 5 procent och, i den mån förmögenheten överstiger 1,800 kronor för man, 1,700 kronor för kvinna och 3,500 kronor för äkta makar, ytterligare 5 procent. Den pensionsstyrelsen enligt 30 § femte stycket pensionsförsäkringslagen tillagda rätten att under vissa förutsättningar utan återförvisning rätta av pensionsnämnd vid inkomstberäkning gjorda fel utsträcker till sådana fall, där felbeloppet icke överstiger 100 kronor (nu 50 kronor). Slutligen föreslås upphävande av bestämmelsen i 6 § fjärde stycket nämnda lag, att pensionstillägg skall höjas med 0,08 procent för varje krona av till fullo och i rätt tid erlagda avgifter.

*Pensions-
styrelsens
förslag.*

Enligt förslaget skola samtliga dessa ändringar tillämpas endast med avseende å personer, som bliva till arbete varaktigt oförmögna efter lagändringarnas ikraftträdande.

Till stöd för dessa sina förslag anför pensionsstyrelsen följande:

Såsom redan i det föregående framhållits, torde en avsevärd höjning av pensionstilläggen och understöden numera vara ofrånkomlig. En höjning av pensionsavgifterna visar sina verkningar först småningom och är således icke enbart till fyllest. För övrigt blir det alltid en mängd personer med liten eller ingen taxeringsbar inkomst, för vilka avgiftspensionen under alla förhållanden blir av ringa betydelse, varjämte ju ett ingalunda obetydligt antal personer äro invalider redan innan de fylla 15 år och sålunda sakna möjlighet att bereda sig avgiftspension.

Då det gäller att bilda sig en föreställning om, i vilken utsträckning en höjning av pensionstilläggen och understöden är behöfvlig, torde till en början

böra erinras därom, att de nu i lagen fastställda maximibeloppen, 150 kronor för man och 140 kronor för kvinna, redan vid pensionsförsäkringslagens antagande år 1913 allmänt ansågos vara, åtminstone för de flesta orter, för små för att kunna fylla de oundgängligaste levnadsbehoven. Med hänsyn till penningvärdets sedan dess inträdda starka fall är det icke nog med att fördubbla dessa belopp; snarare borde de tredubblas för att endast komma upp i den nivå, de intogo vid nyssnämnda tidpunkt. Med hänsyn till kostnaderna för det allmänna torde emellertid icke nu kunna ifrågasättas mer än en fördubbling av beloppen. Att gå längre synes vara olämpligt även ur den synpunkten, att det icke låter sig med någon grad av säkerhet bedöma, huru långt den nu begynnande stegringen i penningvärdet kan sträcka sig.

Bestämmer man pensionstillägg och understöd för en ogift man, som är i saknad av alla inkomster, till 300 kronor och för en ogift kvinna, i samma ställning till 280 kronor, synes det näppeligen med fog kunna påstås, att man gått för långt, snarare tvärtom. Även om man räknar med att en mera avsevärd restitution av penningvärdet så småningom skulle kunna genomföras, torde det knappast vara möjligt, ens med iakttagande av den allra största sparsamhet, att utan någon som helst hjälp från annat håll draga sig fram på dessa belopp, i många delar av landet säkerligen icke ens på det dubbla.

Vad därefter angår frågan om inkomstens inverkan på pensionstilläggets storlek möter först spørsmålet, huruvida man bör bibehålla bestämmelsen, att inkomst intill ett visst belopp icke skall medföra minskning i pensionstillägget. Styrelsen vill till en början erinra, att en sådan bestämmelse saknades både i ålderdomsförsäkningskommitténs förslag till lag om allmän pensionsförsäkring och i propositionen i ämnet till 1913 års riksdag. Den nuvarande bestämmelsen, att en årsinkomst av högst 50 kronor icke skall minska pensionstillägget, tillkom i anledning av motion vid 1913 års riksdag. Vid 1917 års riksdag väcktes en motion (nr 8 i F. k.), att denna inkomstgräns skulle höjas till 100 kronor. Uti infordrat utlåtande över motionen framhöll pensionsstyrelsen, dels att en sådan lagändring skulle avsevärt öka kostnaderna för försäkringen, dels ock att ett bifall till motionen i oförändrat skick skulle leda till orättvisa för de personer, vilkas inkomster obetydligt överstege 100 kronor. Riksdagen beslöt att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i saken. Sedan sådan utredning införskaftats, framlade Kungl. Maj:t i proposition till 1918 års riksdag (nr 184) förslag till ändring av, bland annat, 6 § pensionsförsäkringslagen. Detta förslag, som godkändes av riksdagen och varigenom berörda paragraf erhöi sin nuvarande lydelse, innebar emellertid icke någon ändring av lagen i nu förevarande hänseende.

Det torde emellertid icke kunna förnekas, att för varje även den minsta höjning av den egna inkomsten behovet av pensionstillägg minskas. I ålderdomsförsäkningskommitténs betänkande såväl som i propositionen till 1913 års riksdag föreslogs ock, att maximipensionstillägget, 150 kronor för man och 125 kronor för kvinna, skulle i fråga om pensionstagare, som åtnjöte inkomst, utgöra nämnda belopp med avdrag av halva årsinkomsten. Enligt riksdagens beslut gjordes dock i sistberörda hänseende, samtidigt med att maximipensionstillägget för kvinna höjdes till 140 kronor, den ändring, att en årsinkomst, ej överstigande 50 kronor, icke skulle medföra något avdrag å pensionstillägget samt att, om årsinkomsten uppgick till 50 men icke till 100 kronor, sådant avdrag skulle ske allenast med det belopp, varmed årsinkomsten överstege 50 kronor. Denna änd-

ring vidtogs väsentligen för att bereda de allra lägsta inkomsttagarna ett något större pensionstillägg än de eljest skulle hava fått. (Såsom ovan anförts skall numera enligt lag den 28 juni 1918 avdrag ske med sex tiondelar av det belopp, varmed pensionstagarens inkomst överstiger 50 kronor.)

Då enligt det nu föreliggande förslaget pensionstilläggen skulle utgå med betydligt högre belopp än förut, har styrelsen ansett tillräckliga skäl icke föreligga att bibehålla bestämmelsen om att inkomst intill 50 kronor icke skall för-
anleda avdrag å pensionstillägget.

Det har ansetts, att bestämmelsen om viss »fri inkomst» skulle vara av stor betydelse för att uppmuntra till sparsamhet. Att så skulle vara förhållandet, åtminstone i någon nämnvärd grad, håller pensionsstyrelsen knappast för troligt; bestämmelsen torde lika väl i andra fall kunna ha en motsatt verkan. Och även om i något sällsynt undantagsfall bestämmelsen skulle hava en gynnsam verkan, anser dock styrelsen så starka skäl tala för dess borttagande, att styrelsen ej tvekar att nu framlägga förslag därom.

I sammanhang härmed har styrelsen upptagit till prövning frågan om den inkomstgräns, vid vilken pensionstillägget skall upphöra att utgå. Denna gräns har hittills satts till ungefär det dubbla av högsta utgående pensionstillägg. Om denna proportion bibehålles, skulle alltså, då enligt styrelsens förslag högsta pensionstillägg eller understöd skall utgå med 300 kronor för man och 280 kronor för kvinna, i konsekvens därmed inkomstgränsen för erhållande av pensionstillägg eller understöd bestämmas till omkring 600 kronor för man och 560 kronor för kvinna. Väljer man denna utgångspunkt, synes det naturligt, att pensionstillägget utgör för år räknat för man 300 och för kvinna 280 kronor med avdrag av pensionstagarens halva årsinkomst. Pensionstilläggen komma då att förete ett jämnt stigande upp till maximum och likväl för var och en utgå med högre belopp än vad nu är fallet. För en viss kostnad hjälper man genom detta tillvägagångssätt bättre de i inkomsthänseende allra sämst ställda än med en bestämmelse, att inkomst intill visst belopp icke skall medföra minskning av pensionstillägget.

Det har emellertid ej förebragts någon bevisning för att just den ovan nämnda, hittills i huvudsak tillämpade proportionen mellan inkomstgränsen och högsta pensionstillägg är den under alla förhållanden lämpligaste och bäst motiverade. Man skulle exempelvis kunna tänka sig, att avdraget utgår med sex tiondelar i stället för med hälften av inkomsten. Bibehålles 300 kronor såsom högsta pensionstillägg för man, torde det vid en sådan anordning av vissa tekniska skäl vara lämpligt, att det högsta pensionstillägget för kvinna något modifieras, exempelvis till 285 eller 270 kronor. Pensionstillägget skulle sålunda utgöra för år räknat för man 300 och för kvinna 285 eller 270 kronor med avdrag av sex tiondelar av pensionstagarens årsinkomst. Inkomstgränserna skulle följaktligen bli för man 500 och för kvinna 475 eller 450 kronor.

Nedanstående tablå giver en ledning för bedömandet av, huru de båda ovan nämnda alternativa beräkningssätten verka för manliga pensionstagare med inkomst växlande från 0—600 kronor. Till jämförelse har tablå även fått omfatta verkningarna av nu gällande bestämmelser för pensionstilläggens beräkning.

	Alternativ 1		Alternativ 2		Nuvarande bestämmelser	
Avdrag	½ inkomst		⅓ av inkomst		⅓ av inkomst över 50 kr.	
Inkomstgräns	600 kr.		500 kr.		300 kr.	
Egen inkomst	Pensions- tillägg	Summa inkomst	Pensions- tillägg	Summa inkomst	Pensions- tillägg	Summa inkomst
0	300	300	300	300	150	150
50	275	325	270	320	150	200
100	250	350	240	340	120	220
200	200	400	180	380	60	260
300	150	450	120	420	—	300
400	100	500	60	460	—	400
450	75	525	30	480	—	450
500	50	550	—	500	—	500
550	25	575	—	550	—	550
600	—	600	—	600	—	600

För kvinnliga pensionstagare har man att genomgående minska de i tablan angivna pensionsbeloppen enligt alternativ 1 med 20 kronor, enligt alternativ 2 med 15 eller 30 kronor samt enligt nuvarande bestämmelser med 10 kronor.

För att kunna fatta ståndpunkt i här berörda frågor angående inkomstens inverkan på pensionstilläggets storlek har pensionsstyrelsen ansett det vara av vikt att i första hand söka åstadkomma en förutsättningslös utredning rörande frågan om lämplig inkomstgräns för pensionstilläggs erhållande.

I sådant syfte har styrelsen sökt erhålla en uppskattning av de belopp, som i olika delar av landet kunna anses motsvara existensminimum. Det har legat nära till hands att för detta ändamål söka begagna sig av de uppgifter rörande värdet av full fattigvårdsförsörjning i riket, som finnas tillgängliga hos statistiska centralbyrån. Dessa uppgifter torde dock i allmänhet endast avse kommunernas utgifter för de av dem försörjda individerna utan hänsyn till deras förmåga att själva i mer eller mindre grad bidra till försörjningen och giva sålunda i regel alldeles för låga försörjningssiffror. När exempelvis i en kommun, där utackorderingssystemet tillämpas, det visat sig, att utackorderingskostnaderna för olika personer växla ända från 150 till 850 kronor, synes detta giva vid handen, att försörjningsminimum inom kommunen knappast torde understiga det sist anförda beloppet, medan kommunens medelkostnad per individ naturligen blir vida lägre. Många andra exempel av liknande innebörd skulle kunna anföras.

Då emellertid berörda uppgifter i allt fall böra kunna giva en fingervisning angående det minimum, under vilket inkomstgränsen för pensionstilläggs erhållande under alla förhållanden ej lämpligen torde böra sättas, har pensionsstyrelsen med ledning av desamma verkställt vissa undersökningar. Enär det skulle krävt ett alltför betydande arbete att utföra dessa undersökningar för samtliga

kommuner i riket, har styrelsen inskränkt sig till att för några typiska sådana, nämligen 96 städer och samtliga landskommuner inom Uppsala, Kristianstads, Skaraborgs, Västernorrlands och Norrbottens län, företaga en statistisk bearbetning av primärmaterialen för år 1919, varvid i beräkningarna hänsyn tagits till invånarantalet inom varje undersökt kommun. Denna bearbetning har lämnat följande resultat.

Enligt uppgifterna utgjorde årliga kostnaden per individ för full fattigvårdsförsörjning för de undersökta landskommunerna 466 kronor och för de 96 städerna 824 kronor. Medelkostnaden för samtliga kommuner i hela riket har med ledning av det bearbetade materialet beräknats uppgå till 574 kronor.

Materialet visade emellertid, att variationerna i de uppgivna försörjningskostnaderna voro betydliga även vid jämförelse mellan orter, inom vilka ungefär enahanda prisförhållanden råda. I åtskilliga landskommuner understeg den uppgivna försörjningskostnaden till och med det belopp, 300 kronor, som av pensionsstyrelsen föreslagits såsom högsta pensionstillägg. Dessa stora variationer i uppgifterna gävo anledning förmoda, att olika grunder följts vid kostnadernas beräkning, en förmodan, som ock till fullo bekräftats vid verkställd undersökning. Pensionsstyrelsen har från en del kommuner, särskilt i de fall, där den uppgivna kostnaden syntes orimligt låg, införskaffat en mera detaljerad redogörelse för beräkningen av denna kostnad. Av de inkomna svaren, av vilka för övrigt endast en del varit för statistisk bearbetning användbara, framgår, att i de allra flesta fall den verkliga kostnaden högst betydligt överstigit den förut uppgivna. En statistisk bearbetning av de fullt användbara svar, som inkommit från 16 kommuner, lämnar för dessa ett medeltal av 700 kronor i stället för 204 kronor enligt de ursprungliga uppgifterna.

Härv framgår att, om en noggrann uppskattning göres rörande kommunernas kostnader för full fattigvårdsförsörjning, man med all säkerhet skulle erhålla ej obetydligt högre siffror än dem, som framgingo av styrelsens undersökning, och att sålunda bland annat medeltalet för samtliga kommuner i hela riket i verkligheten uppgår till ett betydligt högre belopp än det ovan angivna, 574 kronor. Härtill kommer, att, såsom redan anmärkts, dessa kommunernas kostnader i och för sig torde avsevärt understiga de faktiska försörjningskostnaderna.

Det är allmänt känt och bestyrkes jämväl av den gjorda utredningen, att ganska avsevärda växlingar i levnadskostnaderna råda inom vårt vidsträckta land, och det kan därför ifrågasättas, om icke det borde så ordnas, att pensionerna utginge med högre belopp på dyrare än på billigare orter. Erfarenheten under de gångna åren har tydligen givit vid handen, att de utgående pensionerna haft avsevärt större betydelse såsom hjälp till försörjningen på landsbygden än i större städer och andra orter med dyrare levnadskostnader. Den enda möjlighet pensionsförsäkringslagen känner att lämpa pensionen efter försörjningskostnadernas storlek på olika orter, är den i 7 § andra stycket föreskrivna uppskattningen av värdet av naturaförmåner. Denna anordning har emellertid visat sig icke vara tillfyllest, helst omvärderingen endast får omfatta naturaförmåner som icke kontanta inkomster, och det dessutom befunnits vara förenat med vissa svårigheter att i praktiken på ett tillfredsställande sätt tillämpa bestämmelsen. Genom lagen den 14 juni 1918 om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag har visserligen en möjlighet beretts pensionstagare att i annan form än fattigvård erhålla ett tillskott till sin pension, om så är behöfligt, men tilldelandet av dylikt tillskott är helt och hållet beroende av vederbörande kommuns gottfinnande.

Pensionsstyrelsen har emellertid icke ansett lämpligt att under nuvarande omständigheter intaga definitiv ställning till denna fråga. Den bör göras till föremål för närmare utredning, eventuellt i samband med övriga socialförsäkringsfrågor.

Om pensionstilläggen sålunda enligt styrelsens förslag fortfarande skola beräknas efter enahanda grunder över hela landet, oberoende av huru försörjningskostnaderna växla inom olika orter, synes det styrelsen framgå av den gjorda undersökningen, att inkomstgränsen för pensionstilläggs erhållande ej gärna bör sättas lägre än till 600 kronor för man och 560 kronor för kvinna. För stora delar av befolkningen ligga redan dessa gränser avsevärt under existensminimum och även på de billigare orterna torde de ej tåla någon nedprutning, om man vill undvika att i större omfattning bygga på den enskilda hjälpsamheten. Särskilt bör i detta sammanhang beaktas, att de grunder, efter vilka inkomsten beräknas, i många fall äro mindre förmånliga för pensionstagare å billigare orter. Om exempelvis värdet av bostadsförmån alltjämt sättes lika över hela landet och därjämte — såsom styrelsen i det följande föreslår — höjes från nuvarande 50 kronor till 70 kronor, kommer för samtliga de pensionstagare, vilka äga fri bostad, inkomstgränsen för pensionstilläggs erhållande att utgöra endast 530 kronor för man och 490 kronor för kvinna, bostadsförmånen ej inräknad. I enahanda riktning äro ock 7 paragrafens övriga bestämmelser om uppskattning av naturaförmåner ägnade att verka.

Möjligen kan den invändningen göras, att det förefaller mindre praktiskt att till de försäkrade, som närma sig inkomstgränsen, lämna understödsbelopp, som ställa sig synnerligen obetydliga i jämförelse med den inkomst, de redan äga, och vilkas utanordnande i en del fall drager kostnader, som ej stå i proportion till de utdelade ringa beloppen. Denna olägenhet skulle eventuellt kunna avhjälpas därigenom, att ett visst minimum fastställes för pensionstillägg och understöd. Bestämdes detta minimum till exempelvis 25 kronor, skulle med tillämpning av ovan anförda alternativ 1 inkomstgränsen för erhållande av pensionstillägg eller understöd reduceras med 50 kronor. Styrelsen har visserligen haft under diskussion förslag i dylik riktning, men har av flera skäl ställt sig betänksam mot att i detta avseende föreslå någon ändring i hittills tillämpade grunder. Inräknas — såsom pensionsstyrelsen jämväl föreslår — även avgiftspensionen i den beräknade inkomsten, kommer därigenom, sedan försäkringen någon tid varit i verksamhet, inkomstgränsen för pensionstilläggs erhållande att i allmänhet betydligt reduceras, i vad denna gräns bestämmes av andra inkomstkällor än avgiftspensionen. I framtiden komma enbart avgiftspensionerna enligt styrelsens förslag att i många fall överstiga ett belopp av 600 kronor och i de fall, där så ej sker, komma pensionstilläggen att i allmänhet få en vida mer än hittills framträdande karaktär av behöfligt tillägg till pensionen. De fall, då pensionstillägget kommer att utgöra den övervägande delen av pensionen, bliva enligt styrelsens förslag jämförelsevis mera sällsynta, särskilt som de ifrågasatta nya grunderna för avgiftspensionens beräkning, enligt vad förut utretts, i allmänhet komma att leda till avsevärt högre pensionsbelopp än hittills vid tidigt inträffad invaliditet.

Styrelsen har av nu anförda skäl stannat vid ett förslag i enlighet med ovannämnda alternativ 1, vilket innebär, att pensionstillägget utgör för år räknat för man 300 och för kvinna 280 kronor med avdrag av pensionstagarens halva årsinkomst. Inkomstgränsen för pensionstilläggs erhållande blir då för man 600 och för kvinna 560 kronor.

Med årsinkomst bör givetvis i detta sammanhang förstås icke blott den inkomst, som den pensionssökande själv kan påräkna, utan även den inkomst, som åtnjutes av det eller de barn eller adoptivbarn under 15 år, som han har att försörja.

Enligt första stycket i 7 § pensionsförsäkringslagen skall såsom inkomst i nu förevarande hänseende icke räknas pension enligt 6 §, ej heller, intill ett belopp av högst 300 kronor, pension enligt 34 §. Beträffande pension enligt 34 § torde anledning icke föreligga att föreslå ändring. Bestämmelsen har tillkommit för att uppmuntra allmänheten att stärka sina pensioner genom erläggande av frivilliga avgifter. Däremot kan, såsom ovan berörts, ifrågasättas, om icke pension på grund av obligatoriska avgifter borde upptagas som inkomst. Då avgiftspensionerna hittills utgått med synnerligen blygsamma belopp, har detta varit en fråga av underordnad betydelse. Annorlunda ter sig saken, om, såsom styrelsen nu föreslår, pensionsavgifterna i en snar framtid komma att avsevärt höjas och i samband därmed pensionerna enligt 6 § uppgå till betydligt större belopp än nu. Pensionstilläggen hava till uppgift att fylla ett förefintligt behov av medel till vederbörandes försörjning. Om enligt det föreliggande förslaget avgiftspensionerna komma att utgå med belopp, som åtminstone avsevärt minska behovet av ytterligare hjälp, förefaller det naturligt, att dessa pensioner, i motsats mot vad nu är förhållandet, jämväl skola räknas som inkomst enligt 7 §. Styrelsens förslag går också ut härpå.

Mot förslaget att såsom inkomst medräkna avgiftspensionen kan måhända göras den invändningen, att en dylik bestämmelse skulle motverka en ordentlig avgiftsbetalning: om man underlåter att erlägga avgifter, erhåller man i viss mån gottgörelse för minskningen i avgiftspensionen genom större pensionstillägg. Men en dylik beräkning är icke hållbar, ty försummar man att betala sina avgifter, utsätter man sig för de påföljder i form av mistning eller minskning av pensionstillägget, varom stadgas i 9 § pensionsförsäkringslagen.

Enligt 7 § samma lag får vid inkomstberäkningen årliga värdet av bostad ej uppskattas till lägre belopp än 50 kronor. Höjas pensionstillägg och understöd på förslaget sätt, bör givetvis minimivärdet av bostad höjas. En höjning av detta värde till 70 kronor synes skäligen.

Ej sällan förekommer, att en pensionssökande äger kapital. Ränta å detta skall vid inkomstberäkningen upptagas som inkomst enligt 7 §. Ett kapital på t. ex. 5,000 kronor för ogift man eller kvinna eller 10,000 kronor för gift par utgör sålunda enligt nu gällande föreskrifter ej hinder att bevilja vederbörande pensionstillägg eller understöd, under förutsättning att sammanlagda inkomsten ej överstiger resp. 300, 283 och 583 kronor. Vid prövning av sådana pensionsansökningar finner man mången gång, särskilt då det gäller mycket ålderstigna sökande, att de äga ett kapital, som med största sannolikhet skulle kunna räcka till deras försörjning under den återstående livstiden. Skulle pensionsstyrelsens förslag om höjning av pensionstilläggen och understöden vinna bifall, skulle, om vanlig bankränta räknas å kapital, pensionstillägg kunna tillkomma en ogift man med ett kapital å t. ex. 10,000 kronor eller ett gift par med ett kapital å t. ex. 20,000 kronor. Detta synes vara mindre lämpligt. Personer med så stort kapital kunna icke gärna anses vara i verkligt behov av ett av allmänna medel utgående pensionstillägg eller understöd.

Ett sätt att lösa frågan vore att beträffande avkomst av kapital räkna icke med vanlig bankränta, utan med den livränta, som skulle kunna erhållas för

kapitalet. Följden av ett sådant beräkningssätt skulle bliva den, att avkastning av kapital skulle upptagas till högre belopp ju äldre personen var, när han blev invalid. Men även detta skulle säkerligen ofta leda till mindre tillfredsställande resultat. Man kan nämligen ingalunda såsom allmän regel fastslå, att en person, som vid äldre år blir invalid, kommer att leva kortare tid än en person, som tidigt blir invalid. Mycket ofta är förhållandet motsatt: personer, som på grund av ålderdom bliva invalider, leva ofta betydligt längre än personer, som vid unga år bliva invalider t. ex. i följd av lungсот. Att i ett sådant fall räkna med högre avkastning å den äldres kapital än å den yngres kan icke anses lämpligt. En livränteberäkning skulle ock vara förenad med vissa andra olägenheter, t. ex. svårighet att avgöra, i vilken mån jämkning av pensionstillägg må medgivas, om kapitalet ökas eller minskas m. m.

För att nå en praktisk lösning av frågan torde en annan väg böra beträdas. Till en början torde böra stadgas, att avkastningen å kapital icke i något fall får räknas efter lägre räntefot än fem procent. Då lagen medgiver pensions-tillägg även åt personer, som äga kapital, bör man kunna fordra, att ej alltför låg avkastning beräknas å detsamma. Förefinnes större kapital — och till sådant torde i detta sammanhang skäligen kunna hänföras kapital, överskjutande 1,800 kronor för ogift man, 1,700 kronor för ogift kvinna och 3,500 kronor för äkta makar, d. v. s. omkring tre gånger det belopp, som satts såsom inkomstgräns för rätt till pensionstillägg och understöd — synes man, i den mån kapitalet överskjuter nyssberörda belopp, skäligen böra räkna med högre avkastning. Pensionsstyrelsen har vid övervägande av denna sak kommit till det resultat, att avkastningen å den överskjutande delen av kapitalet bör beräknas till åtminstone ytterligare 5 procent. På detta sätt komma pensionstilläggen och understöden att något reduceras för dem, som äga större kapital än omkring tre gånger det antagna värdet av full försörjning, något som synes vara fullt riktigt och rättvist.

Införas i pensionsförsäkringslagen bestämmelser i nu antydd riktning rörande sättet för beräkning av avkomst av kapital, torde man icke kunna undgå att meddela liknande stadganden rörande avkastning av fastighet och andra förmögenhetsobjekt.

Därest, såsom styrelsen föreslagit, avgiftspensionen skall medräknas som inkomst, kan uppenbarligen pensionsnämnden vid sin inkomstberäkning enligt 7 § icke taga hänsyn till denna inkomstpost, vars storlek nämnden vanligen saknar möjlighet att uträkna. Någon svårighet att praktiskt ordna denna sak lär emellertid icke förefinnas.

Enligt 30 § femte stycket pensionsförsäkringslagen äger pensionsstyrelsen att utan återförvisning verkställa nödig rättelse i av pensionsnämnd verkställd inkomstberäkning, om därvid fel uppenbarligen blivit begånget samt detta fel antingen uppkommit allenast genom felräkning eller ock icke överstiger ett belopp av 50 kronor. I samband med den ifrågasatta höjningen av pensionstilläggen och understöden vill pensionsstyrelsen föreslå, att sistnämnda belopp fördubblas, så att pensionsstyrelsens rätt att under i övrigt samma förutsättningar verkställa rättelse i inkomstberäkningen utsträcker till sådana fall, där felbeloppet icke överstiger 100 kronor.

I detta sammanhang anser sig pensionsstyrelsen böra föreslå, att den i 6 § fjärde stycket pensionsförsäkringslagen intagna bestämmelsen, att pensionstillägg skall höjas med 0,08 procent för varje krona av till fullo och i rätt tid erlagda pensionsavgifter, upphäves. Då enligt förslaget pensionstilläggen komma att utgå med avsevärt högre belopp än hittills, skulle ett bibehållande av berörda be-

stämme redan härigenom förorsaka en betydande kostnadsökning i framtiden. Denna ökning skulle bliva ännu större, om en höjning av pensionsavgifterna genomföres. Anmärkas kan, att om nuvarande avgifter bibehållas, men pensionstilläggen höjas i enlighet med styrelsens förslag, bestämmelsen om höjning med 0,08 procent skulle i jämviktsläge medföra en ökning av de på staten belöpande, beräknade kostnaderna för pensionstilläggen med omkring 5 à 6 miljoner kronor om året. Skulle pensionsavgifterna höjas på föreslaget sätt, komme kostnaden att ytterligare högst betydligt ökas.

Huvudmotivet till stadgandet i 6 § fjärde stycket torde hava varit att uppmuntra till ordentlig avgiftsbetalning. Pensionsstyrelsen är emellertid av den uppfattningen, att stadgandet föga verkar i sådant syfte. Av vida större betydelse i detta avseende är den omständigheten, att för varje försummelse att i rätt tid erlägga påfordrad avgift den framtida pensionen reduceras samt att försummad avgiftsbetalning dessutom utsätter vederbörande för risken att jämlikt 9 § helt eller delvis gå miste om pensionstillägg.

Rätteligen borde för de avgifter, som påförts, innan de föreslagna lagändringarna träda i kraft, och som i rätt tid till fullo erlagts, den i 6 § nu föreskrivna höjningen av pensionstillägget, i den mån det icke överstiger beloppet enligt nu gällande bestämmelser, bibehållas. Detta skulle emellertid medföra avsevärt besvär och då de pensionstagare, som komma i åtnjutande av de nu föreslagna högre pensionstilläggen, erhålla riklig ersättning för förlusten av denna förhöjning, torde man utan betänklighet kunna upphäva bestämmelsen i fråga.

Slutligen har styrelsen, huvudsakligen av kostnadsskäl, föreslagit, att de nu ifrågasatta lagändringarna icke skola tillämpas med avseende å andra än dem, som bliva till arbete varaktigt oförmögna efter ändringarnas ikraftträdande. För övriga fall böra nuvarande föreskrifter gälla och i sådant syfte bestämmelser intagas i lagen om övergångsbestämmelser.

Vill man genom en höjning av pensionstillägg och understöd åstadkomma en verklig ekonomisk förbättring i de försäkrades ställning, något som synes mig vara en oavvislig plikt för det allmänna, bör tydligen höjningen ej vara allt för obetydlig. En fördubbling av pensionstilläggens och understödets belopp bringar icke upp deras värde ens till den nivå, i vilken de voro vid pensionsförsäkringslagens antagande. Av pensionsstyrelsens utredning synes ock framgå, att medelvärdet av full fattigvårdsförsörjning i riket för närvarande sannolikt ligger ej obetydligt över 600 kronor. Även om, såsom antagligt är, en betydande höjning av det nuvarande penningvärdet är att förvänta, komma förvisso pensionsbeloppen även efter ett genomförande av föreliggande förslag att bliva synnerligen måttliga och torde i flertalet fall å en mängd orter knappast förslå till en nödortfölg bärgning. Under sådana förhållanden och oaktat de med pensionsstyrelsens förslag förknippade kostnaderna bliva högst avsevärda, har jag ansett mig böra tillstyrka bifall till detta förslag redan nu, särskilt i betraktande därav att den mera betydande kostnadsökningen kommer att inträda först om några år, då den statsfinansiella ställningen torde kunna förväntas vara mera tillfredsställande

*Departements
chefen.*

än för närvarande. Det alternativt frankastade förslaget med en inkomstgräns av 500 kronor för man och 475 eller 450 kronor för kvinna samt med pensionstillägg och understöd av 300 kronor för man och 285 eller 270 kronor för kvinna med avdrag av sex tiondelar av årsinkomsten förefaller mig vara så underlägset det av styrelsen förordade förslaget, att man icke synes böra reflektera därå utan tvingande nödvändighet.

Vad särskilt angår förslaget, att jämväl avgiftspensionen skall medräknas vid bestämmandet av årsinkomsten enligt 7 § pensionsförsäkringslagen, finner jag en bestämmelse därom vara naturlig och har icke någon betänklighet däremot. En person, som uppbär en avgiftspension, har givetvis mindre behov av pensionstillägg, ju större hans avgiftspension är. Någon grundad anledning att i detta hänseende icke likställa avgiftspensionen med varje annan inkomst torde näppeligen kunna påvisas. Det föreslagna tillvägagångssättet är ock ägnat att efter hand medföra avsevärda lättnader i det allmännas utgifter för pensionstillägg.

Även övriga av pensionsstyrelsen i detta sammanhang framställda ändringsförslag finner jag vara väl motiverade.

Barntillägg.

För pensionsberättigad änking, änka eller ogift kvinna, som är till arbete varaktigt oförmögen och har att försörja barn eller adoptivbarn under femton år, ökas enligt 6 § pensionsförsäkringslagen pensionen, därest årsinkomsten ej uppgår för man till 300 och för kvinna till 283 kronor jämte 125 kronor för varje sådant barn, med särskilt pensionsstillägg för barnen. Enahanda rätt tillkommer jämväl pensionsberättigade äkta makar, som båda äro till arbete varaktigt oförmögna och vilkas sammanlagda årsinkomst ej uppgår till 583 kronor jämte 125 kronor för varje barn. Beloppet av sådant pensionstillägg utgör 75 kronor för varje barn med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed årsinkomsten må överstiga 300 kronor för änking, 283 kronor för änka eller ogift kvinna och 583 kronor för äkta makar.

Motsvarande ökning äger rum beträffande understöd enligt 33 §.

I den skrivelse (nr 412), däri 1918 års lagtima riksdag anmälde, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts proposition nr 184 om, bland annat, införande i 6 och 33 §§ pensionsförsäkringslagen av bestämmelser om pensionstillägg för barn, åberopade riksdagen ett av andra sammansatta stats- och lagutskottet i anledning av samma proposition avgivet utlåtande. I detta framhöll utskottet, bland annat, det mindre tillfredsställande däri, att barntillägg enligt förslaget skulle utgå varken till ogift man, som vore till arbete oförmögen och hade minderåriga barn att försörja, eller i sådant fall, där ena maken, särskilt familjeförsörjaren, vore

invalid och berättigad till pension. En utredning rörande möjligheten att utsträcka omfattningen av barnpensioneringen syntes därför utskottet önskvärd.

Uti skrivelse till pensionsstyrelsen den 28 juni 1918 förklarade sig dåvarande chefen för civildepartementet, på nådig befallning, vilja bringa detta utskottets utlåtande till styrelsens kännedom.

Vid till följd därav företagen utredning har pensionsstyrelsen funnit sig böra föreslå en utsträckning av rätten till pensionstillägg för barn till sådana fall, där det är fråga om 1) gift invalid man, som har barn eller adoptivbarn under 15 år att försörja, även om hans hustru icke är invalid, 2) ogift invalid man, som har att försörja adoptivbarn under 15 år, och 3) fränksild invalid man, som har att försörja barn eller adoptivbarn under 15 år.

Vidare föreslår styrelsen, att barntillägg skall utgå i fall, där årsinkomsten ej uppgår för man till 600, för kvinna till 560 och för äkta makar till 1,160 kronor jämte 250 kronor för varje barn, och att beloppet av barntillägget skall utgöra 125 kronor för varje barn, med avdrag av hälften av det belopp, varmed årsinkomsten må överstiga 600 kronor för man, 560 kronor för kvinna samt 1,160 kronor för äkta makar.

Pensionsstyrelsen anför i detta sammanhang huvudsakligen följande:

Tydligen är en familj, där mannen är arbetsförmögen och hustruns tid upptagen med tillsynen av minderåriga barn, ofta i mycket stort behov av ekonomisk hjälp, även om hustrun är fullt arbetsför. Att åter utsträcka bestämmelserna om pensionstillägg för barn även till sådana fall, där hustrun, men ej mannen är invalid, anser sig pensionsstyrelsen ej nu böra föreslå. Väl må medgivas, att jämväl då ställningen mången gång kan vara bekymmersam. Men i allmänhet synes man kunna begära, att en arbetsför man skall kunna försörja sin familj, även om han har en invalid hustru och minderåriga oförsörjda barn. För övrigt har en arbetsför man i regel möjlighet till större arbetsförtjänst än en arbetsför hustru.

Då, såsom lagen nu är avfattad, en änking kan få barntillägg för sitt adoptivbarn, synes jämväl en ogift man böra tillerkännas samma förmån.

Därest såväl invalid änking som invalid gift man kan få barntillägg för egna barn och adoptivbarn, synes ingen anledning föreligga, varför icke jämväl fränksild invalid man skulle tillerkännas samma rätt.

Pensionstillägg för barn utgår nu med 75 kronor för varje barn med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed årsinkomsten må överstiga 300 kronor för änking, 283 kronor för änka eller ogift kvinna och 583 kronor för äkta makar. I samband med en höjning av det vanliga pensionstillägget synes även barntillägget böra höjas och såsom skäligen maximibelopp vill styrelsen föreslå 125 kronor. I analogi med nuvarande bestämmelser skulle dylikt barntillägg

utgå i fall, där årsinkomsten ej uppgår till 600 kronor för man, 560 kronor för kvinna och 1,160 kronor för äkta makar jämte 250 kronor för varje barn, samt beloppet av barntillägget utgöra 125 kronor med avdrag av hälften av det belopp, varmed årsinkomsten må överstiga 600 kronor för man, 560 kronor för kvinna och 1,160 kronor för äkta makar. Därest man måhända skulle ställa sig betänksam mot de relativt höga belopp, med vilka en pension tillsammans med ett eller flera barntillägg skulle komma att utgå, bör erinras därom, att detta som regel blir fallet endast för en kortare tid och för övrigt under den tid, då behovet måste anses mest trängande. Till belysning i detta hänseende må anföras ett par exempel. Exempel 1. Invalid änka, som saknar egen inkomst och har två barn under 15 år, vilka också sakna egen inkomst. Pensionstillägget jämte barntillägget utgår, innan det första barnet fyllt 15 år, med 530 kronor, därefter intill det andra barnet fyllt 15 år med 405 kronor och sedan med 280 kronor. Exempel 2. Gift par. Båda äro invalider samt sakna egen inkomst. De hava tre barn, vilka jämväl sakna inkomst. Pensionstilläggen jämte barntillägg utgå, innan det första barnet fyllt 15 år, med 955 kronor, därefter intill det andra barnet fyllt 15 år med 830 kronor, därefter intill det tredje barnet fyllt 15 år med 705 kronor och sedan med 580 kronor.

Liksom i fråga om pensionstilläggen har pensionsstyrelsen beträffande de höjda barntilläggen föreslagit, att de ej skola tillkomma personer, som blivit invalider före utgången av år 1921, utan att i sådana fall barntilläggen skola utgå enligt nuvarande beräkningssätt.

*Departements-
chefen.*

Fullgoda skäl synas föreligga att utsträcka rätten till pensionstillägg för barn på sätt pensionsstyrelsen föreslagit. Särskilt har mycket missnöje förspotts däröver, att barntillägg icke kan utgå till äkta makar, med mindre båda äro invalider. Släpper man nu fordran på att jämväl hustrun skall vara till arbete varaktigt oförmögen och nöjer sig med att uppställa denna fordran endast beträffande mannen, har man avlägsnat den huvudsakligaste missnöjesanledningen. I likhet med pensionsstyrelsen finner jag det icke lämpligt att nu utsträcka rätten till barntillägg även till fall, där hustrun, men icke mannen är invalid. Den föreslagna höjningen av barntilläggets belopp och de ändrade bestämmelserna för barntilläggs utgående och beräkning stå i nära sammanhang med motsvarande ändringar i fråga om pensionstillägg och understöd.

Sedan numera i lagen om fattigvården samt i lagarna om barn i äktenskap och om barn utom äktenskap den åldersgräns, då försörjningsplikten mot barnet tidigast kan upphöra, bestämts till fyllda sexton år, kunde det måhända ifrågasättas att jämväl i pensionsförsäkringslagen höja gränsen mellan barn och självständigt försäkrad från femton till sexton år. En sådan förändring, som uppenbarligen skulle medföra ganska vittgående konsekvenser i fråga om pensionsförsäkringen, har

emellertid icke föreslagits av pensionsstyrelsen, och det synes även mig icke tillrådligt att för närvarande genomföra densamma.

Kostnadsberäkningar.

Pensionsstyrelsen har sökt uppskatta den ökning i kostnaden, som skulle uppstå genom antagandet av ovan framlagda förslag rörande pensionstillägg, understöd och barntillägg. Därvid har styrelsen särskilt anmärkt följande:

*Pensions-
styrelsen.*

För bedömande av den ökning i inkomsterna, som på grund av penningvärdets fall torde komma att visa sig för invalider med någon kvarstående arbetsförmåga, saknas material och har därför denna ökning lämnats utan avseende. De förändringar, som orsakas av det föreslagna sättet för beräkning i vissa fall av avkastning av förmögenhet, hava ej heller tagits i beaktande. Däremot har hänsyn tagits till det höjda värdet å bostadsförmån.

Bestämmelsen att avgiftspensionen skall medräknas i inkomsten är naturligen såsom nämnts ägnad att medföra en avsevärd besparing. Denna besparing blir emellertid i hög grad beroende av de försäkrades framtida fördelning på olika inkomstklasser och av den omfattning, i vilken avgiftsplikten enligt de nya bestämmelserna fullgöres, frågor för vilkas bedömande hållpunkter nu saknas. Även under förutsättning att avgifterna ordentligt inbetalas, kommer denna besparing först efter avsevärd tid att visa effektivitet. Styrelsen har därför tagit densamma i beräkning, endast i den omfattning, erfarenheten givit vid handen beträffande redan nu utgående avgiftspensioner, vilka ju äro synnerligen obetydliga.

Av vad här anförts torde med tydlighet framgå, att man, i vad beräkningarna grunda sig på antaganden rörande invalidernas inkomster, avgjort befinner sig på den säkra sidan.

Samma säkerhetsmarginal förefinnes icke i fråga om det beräknade antalet invalider, berättigade till pensionstillägg eller understöd enligt de föreslagna bestämmelserna. Styrelsen har emellertid även här sökt verkställa beräkningarna så, att nödig säkerhet vinnes. Sålunda har med stöd av hittills vunnen erfarenhet för år 1922 antalet tillkommande invalider, berättigade till pensionstillägg och understöd enligt nu gällande bestämmelser, uppskattats till omkring 24,000, av vilka endast omkring 2,000 beräknats hava inkomst över 200 kronor. Ett utvidgande av inkomstgränserna i enlighet med förslaget har med stöd härav beräknats öka antalet för samma år tillkommande invalider, berättigade till understöd eller pensionstillägg, med 4,000.

Från den ökade kostnad, som erhållits i enlighet med ovan gjorda antaganden, har slutligen frändragits den besparing i kostnaderna enligt nu gällande bestämmelser, som beräknats uppstå genom ett upphävande av stadgandet, att pensionstillägget skall höjas med 0,08 procent för varje krona av till fullo och i rätt tid erlagda avgifter.

Inberäknad den kostnad, som föranledes av de nya bestämmelserna om barntillägg, hava statens kostnader för pensionstillägg och understöd beräknats komma att genom ett antagande av förslaget i dess helhet ökas med nedan angivna belopp, varjämte särskilt angivits statens kostnader för samma ändamål enligt nuvarande bestämmelser.

För år	Statens ökade kostnader vid bifall till förslaget.	Statens kostnader enligt nu gällande bestämmelser.	Summa kostnader.
	Kr.	Kr.	Kr.
1922.....	1,925,000	23,050,000	24,975,000
1923.....	4,175,000	24,150,000	28,325,000
1924.....	6,325,000	25,250,000	31,575,000
1925.....	8,350,000	26,325,000	34,675,000
1926.....	10,300,000	27,300,000	37,600,000
1931.....	19,700,000	31,525,000	51,225,000
1941.....	31,700,000	38,025,000	69,725,000
1951.....	35,850,000	43,200,000	79,050,000

För fullständighetens skull lämnas här nedan en översikt över statens beräknade kostnader för barntillägg under olika år såväl enligt nu gällande bestämmelser som enligt det föreliggande förslaget.

Statens kostnad för barntillägg.

Å r	Enligt nuvarande bestämmelser.	Kostnadsökning		Summa kostnader.
		enbart på grund av förslaget om utsträckt rätt till barntillägg.	ytterligare på grund av förslaget om höjning av barntilläggets belopp.	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1922.....	1,243,000	675,000	60,000	1,978,000
1923.....	1,268,000	693,000	169,000	2,130,000
1924.....	1,295,000	711,000	276,000	2,282,000
1925.....	1,321,000	733,000	380,000	2,434,000
1926.....	1,346,000	755,000	482,000	2,583,000
1931.....	1,449,000	777,000	1,038,000	3,264,000
1941.....	1,577,000	828,000	1,593,000	3,998,000
1951.....	1,700,000	865,000	1,918,000	4,483,000

Antalet barn, för vilka barntillägg under vart och ett av de närmaste åren kommer att beviljas, har härvid uppskattats till omkring 4,000.

Ovanstående kostnader äro beräknade under samma förutsättningar rörande folkmängdens tillväxt, som förut lagts till grund vid liknande beräkningar.

De av pensionsstyrelsen framlagda kostnadsberäkningarna i och för sig hava icke givit mig anledning till anmärkning. *Departements-
chefen.*

Departementschefen uppläste härefter förslag till dels lag om ändrad lydelse av 4, 6, 7, 13, 30 och 33 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, dels ock lag om ändrad lydelse av 1, 3 och 4 §§ i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av berörda lag den 30 juni 1913 av den lydelse, bilagorna A och B till detta protokoll utvisa, samt hemställde, att för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, lagrådets utlåtande över förslagen måtte inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.

Bilaga A.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 4, 6, 7, 13, 30 och 33 §§ i lagen den 30 juni 1913
om allmän pensionsförsäkring.

Härigenom förordnas, att 4, 6, 7, 13, 30 och 33 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring skola i nedan angivna delar erhålla följande lydelse:

4 §.

Beloppet av den pensionsavgift, som skall av envar avgiftspliktig erläggas, utgör för varje år tre kronor. Därutöver erlägges av den, som under nästföregående år åtnjutit inkomst av minst 600 kronor:

a) om inkomsten ej uppgår till 800 kronor, två kronor;

b) om inkomsten uppgår till 800 men ej till 1,200 kronor, fem kronor;

c) om inkomsten uppgår till 1,200 men ej till 2,000 kronor, tio kronor;

d) om inkomsten uppgår till 2,000 kronor eller mera, en halv procent, dock högst femtio kronor, av inkomstbeloppet, avrundat, där det ej slutar å helt hundratal kronor, till närmast lägre sådant hundratal.

Inkomst, som i denna paragraf avses, utgör det enligt gällande förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt beräknade taxerade beloppet.

6 §.

Å erlagda pensionsavgifter utgå i årlig pension följande procent, nämligen:

å avgifter, påförda man i ålder av

16—19 år,	70 procent	35—44 år,	30 procent
20—24 »	60 »	45—54 »	20 »
25—29 »	50 »	55—66 »	15 »
30—34 »	40 »		

och

å avgifter, påförda kvinna i ålder av

16—19 år,	56 procent	35—44 år,	24 procent
20—24 »	48 »	45—54 »	16 »
25—29 »	40 »	55—66 »	12 » ;
30—34 »	32 »		

åldern beräknad till det antal levnadsår, som uppnås under det kalenderår, för vilket avgiften påförts.

Därjämte utgår av allmänna medel ett tillägg till pensionen för pensionstagare, som är till arbete varaktigt oförmögen och vilkens årsinkomst ej uppgår för man till 600 och för kvinna till 560 kronor.

Pensionstillägget utgör för år räknat för man 300 och för kvinna 280 kronor med avdrag av halva årsinkomsten.

För pensionsberättigad änkring, änka, frånskild make eller ogift kvinna, som är till arbete varaktigt oförmögen och har att försörja barn eller adoptivbarn under femton år, ävensom för pensionsberättigad ogift man, som är till arbete varaktigt oförmögen och har att försörja adoptivbarn under femton år, ökas pensionen, därest årsinkomsten ej uppgår för man till 600 och för kvinna till 560 kronor jämte 250 kronor för varje sådant barn, med särskilt pensionstillägg för barnen. Enahanda rätt tillkommer jämväl äkta makar, av vilka mannen är pensionsberättigad och till arbete varaktigt oförmögen och vilkas sammanlagda årsinkomst ej uppgår till 1,160 kronor jämte 250 kronor för varje barn. Beloppet av sådant pensionstillägg utgör 125 kronor för varje barn med avdrag av hälften av det belopp, varmed årsinkomsten må överstiga 600 kronor för man, 560 kronor för kvinna samt 1,160 kronor för äkta makar.

Pensionsbelopp avrundas — — — — pensionstillägget.

7 §.

Årsinkomst, som i 6 § avses, utgör all den inkomst av fast egendom, kapital eller arbete, som någon skäligen kan antagas komma att tillsvidare årligen åtnjuta; dock att såsom inkomst icke räknas pension enligt 34 § intill ett belopp av högst 300 kronor.

Där inkomst, som i 6 § andra stycket avses, helt eller delvis utgöres av naturaförmåner, skall vid uppskattning av dessa förmånens årliga värde iakttagas, att, där naturaförmånerna räcka till full, om än torftig försörjning, deras årliga värde ej må uppskattas till lägre belopp

än 600 kronor för man och 560 kronor för kvinna, och att, där naturförmånerna ej räcka till full försörjning, deras årliga värde uppskattas till motsvarande lägre belopp, ävensom att årliga värdet av bostad ej må uppskattas till lägre belopp än 70 kronor. Där uppskattningen ej kan ske med ledning av dessa bestämmelser, verkställas densamma efter de i orten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga. Å förmögenhet må ej beräknas lägre avkastning än fem procent och, i den mån förmögenheten överstiger 1,800 kronor för man, 1,700 kronor för kvinna och 3,500 kronor för äkta makar, ytterligare fem procent.

I fråga om — — — — person.

13 §.

Den — — — — kommunalutskylderna.

Den pensionsavgift utöver tre kronor, som enligt 4 § åligger vissa avgiftspliktiga, debiteras och uppbäres i samband med kronoutskylderna.

Där — — — — kronouppböden.

30 §.

Har någon på grund av varaktig oförmåga till arbete gjort ansökan om pension, skall pensionsnämnden pröva de i ansökningen lämnade upplysningar och åberopade handlingar samt på grund av denna prövning och kända förhållanden besluta, huruvida sökanden äger rätt till pension, ävensom, där ansökningen avser jämväl pensionstillägg, bestämma storleken av den årsinkomst, som skall läggas till grund för beräkning av pensionstilläggs belopp, dock endast i den mån denna årsinkomst ej utgöres av pension enligt 6 och 34 §§.

Sedan — — — — pensionsstyrelsen.

Söker — — — — pensionsstyrelsen.

Där — — — — utfärdas.

Finnes pensionsnämnds beslut strida mot denna lag, äger pensionsstyrelsen, där ej på grund av anförda besvär rättelse kan ske, att återförvisa ärendet till förnyad prövning, dock att, där fel uppenbarligen blivit begånget vid bestämmandet av storleken av sökandens årsinkomst enligt 7 § samt detta fel antingen uppkommit allenast genom felräkning eller ock icke överstiger ett belopp av 100 kronor, pensionsstyrelsen må, efter vederbörandes hörande, utan återförvisning verkställa nödig rättelse.

Vad — — — — sig.

33 §.

Den — — — — stadgat.

Gift man, änking, änka, frånskild make eller ogift kvinna, som är till arbete varaktigt oförmögen, men icke berättigad till pension, och vilken har att försörja barn eller adoptivbarn under femton år, äger erhålla understöd för sådant barn under villkor och med belopp, som i 6 § är stadgat angående pensionstillägg för barn. Enahanda rätt tillkommer jämväl ogift man, som är till arbete varaktigt oförmögen, men icke berättigad till pension, och vilken har att försörja adoptivbarn under femton år.

Beträffande — — — — utbetalande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1922.

Bilaga B.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 1, 3 och 4 §§ i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Härigenom förordnas, att 1, 3 och 4 §§ i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

För den, som vid 1914 års ingång fyllt sexton år, utgå å sammanlagda beloppet av de för ett år erlagda pensionsavgifterna, i den mån detta belopp icke överstiger tretton kronor, i årlig pension följande procent, nämligen:

för man, som fyllt 16, men icke 25 år,	30	procent
» » » » 25, » » 30 »	27	¹ / ₂ »
» » » » 30, » » 35 »	25	»
» » » » 35, » » 45 »	22	¹ / ₂ »
» » » » 45 år	20	»

och

för kvinna, som fyllt 16, men icke 25 år,	24	procent
» » » » 25, » » 30 »	22	»
» » » » 30, » » 35 »	20	»
» » » » 35, » » 45 »	18	»
» » » » 45 år	16	»

Den ökade kostnad, som av denna bestämmelse föranledes, bestrides av statsmedel.

3 §.

Angående den, som före utgången av år 1921 blivit till arbete varaktigt oförmögen, skola följande särskilda bestämmelser lända till efterrättelse.

1 mom. Rätt till sådant pensionstillägg, som omförmäles i 6 § andra stycket i lagen om allmän pensionsförsäkring, eller till understöd,

varom stadgas i 33 § första stycket samma lag, inträder, då årsinkomsten ej uppgår för man till 300 och för kvinna till 283 kronor; dock att denna inkomstgräns utgör 280 kronor för kvinna, tillhörande den grupp personer, som avses i andra stycket av nästföljande moment.

Beloppet av dylikt pensionstillägg eller understöd utgör, med undantag för fall, som i mom. 2 här nedan sägs, för man 150 och för kvinna 140 kronor med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed årsinkomsten må överstiga 50 kronor.

2 mom. Där varaktig oförmåga till arbete inträtt före utgången av år 1918 och inkomsten befunnits dessförinnan understiga för man 300 och för kvinna 280 kronor, utgör beloppet av pensionstillägg enligt 6 § andra stycket i lagen om allmän pensionsförsäkring eller av understöd enligt 33 § första stycket samma lag för man 150 och för kvinna 140 kronor med avdrag, där årsinkomsten överstiger 50 kronor, av halva årsinkomsten, dock att, om årsinkomsten uppgår till 50 men icke till 100 kronor, avdrag skall ske allenast med det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 50 kronor.

För den, vilken vid 1914 års ingång fyllt sextiosju år, så ock för den, vilken vid nämnda tidpunkt fyllt femton men icke sextiosju år och redan då var till arbete varaktigt oförmögen samt år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning antingen av enskilda eller ock delvis av enskilda och delvis av fattigvården eller välgörenhetsinrättningar, utgår sådant understöd, som omförmäles i 33 § första stycket i lagen om allmän pensionsförsäkring, med i näst föregående stycke angivet belopp, även om rätten därtill förvärvats efter utgången av år 1918.

3 mom. Pensionstillägg, som i 1 och 2 mom. här ovan avses, höjes med 0,08 procent för varje krona av erlagda pensionsavgifter; dock att sådan höjning må äga rum allenast med hänsyn till pensionsavgift, som jämlikt 14 eller 15 § i lagen om allmän pensionsförsäkring blivit till fullo erlagd.

4 mom. Rätt till sådant pensionstillägg, som omförmäles i 6 § fjärde stycket i lagen om allmän pensionsförsäkring, eller till understöd, varom stadgas i 33 § andra stycket samma lag, inträder, då årsinkomsten ej uppgår för man till 300, för kvinna till 283 och för äkta makar till 583 kronor jämte 125 kronor för varje barn. Beloppet av dylikt pensionstillägg eller understöd utgör 75 kronor för varje barn med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed årsinkomsten må överstiga 300 kronor för man, 283 kronor för kvinna och 583 kronor för äkta makar.

5 mom. Årsinkomst, som i 1 och 2 mom. här ovan avses, beräknas på sätt i 7 § av lagen om allmän pensionsförsäkring föreskrives; dock att i årsinkomsten ej ingår pension enligt 6 § samma lag, att till grund för uppskattning av naturaförmåner lägges ett värde å full försörjning av 300 kronor för man och 283 kronor för kvinna, att lägsta värdet av bostadsförmån utgör 50 kronor samt att de i 7 § andra stycket sista punkten meddelade särskilda bestämmelser rörande avkastning av förmögenhet ej äga tillämpning.

6 mom. Vad i 30 § femte stycket av lagen om allmän pensionsförsäkring stadgas i fråga om rätt för pensionsstyrelsen att i vissa fall utan återförvisning verkställa nödig rättelse i pensionsnämnds beslut rörande storleken av sökandens årsinkomst äger icke tillämpning med avseende å fel, som överstiger ett belopp av 50 kronor och icke uppkommit allenast genom felräkning.

4 §.

I fråga om pensionstillägg eller understöd, vartill rätt inträtt före den 1 januari 1917 och varom ansökan göres före den 1 januari 1919, skall stadgandet i 31 § första stycket andra punkten av lagen om allmän pensionsförsäkring icke äga tillämpning; dock att understöd, varom förmäles i 3 § 2 mom. andra stycket här ovan, icke i något fall utgår för tiden före den 1 januari 1916.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1922.

Bil. C.

Avskrift av protokoll, hållet vid sammanträde inom Kungl. Pensionsstyrelsen den 23 februari 1921.

Närvarande:

Generaldirektören af Jochnick, Byråcheferna Enbom, Broberg, Dickman, Elliot, Stridsberg och Telander.

§ 1.

Vid sammanträde den 28 nästlidne januari med pensionsstyrelsen jämte de av Kungl. Maj:t utsedda sakkunniga diskuterades ett inom styrelsen utarbetat förslag till ändringar i pensionsförsäkringslagen m. m. De sakkunniga anslöto sig därvid i huvudsak till förslaget, och beslöts, att styrelsen skulle, med ledning av vad vid diskussionen förekommit, närmare utarbета lagförslag jämte motive-ring, som därefter skulle översändas till de sakkunniga.

I överensstämmelse härmed hade förslag till skrivelse till Kungl. Maj:t uppsatts inom styrelsen och delgivits de sakkunniga, av vilka herrar Kvarnzelius och Nilsson samt fröken Wedberg förklarar sig tillstyrka förslaget. Herr *Bran-ting* har i särskilt yttrande anfört följande:

»Även jag finner pensionsstyrelsens nu framförda förslag till förbättringar i pensionsförsäkringen vara i allmänhet högst önskvärda, praktiskt lagda och väl genomtänkta som de äro. Det är egentligen blott på en punkt jag finner en jämkning påkallad vid ärendets fortsatta behandling.

Styrelsen håller före att den föreslagna höjningen av tilläggsavgifterna icke torde kunna antagas bliva för betungande, ehuru den medgiver att deras erläggande på en gång kan medföra svårighet för vissa befolkningsgrupper; den hoppas dock häremot på en uppdelning av kronouppbörderna på flera terminer. För min del måste jag däremot anse att det skulle bli i hög grad betungande för dem, som i dessa tider, ofta på dyra orter, stanna vid en arbetsinkomst på 3,000—5,000 kronor, att i stället för 10 kronor tilläggsavgift få på sin debetsedel 1 procent av inkomsten, 30—50 kronor. Denna ökade börda drabbar i stor utsträckning samma skikt, som före penningvärdets nedstörtande befann sig vid 1,500—2,000 kronor inkomst och vars levnadsställning fortfarande är ungefär lika knapp, trots det större antal kronor varmed de röra sig. En försiktigare höjning över de 10 kronor, varvid nu praktiskt taget hela industriarbetarklassen vant sig, synes här vara att förorda, även om pensionernas slutsiffror i de vackraste teoretiska fallen därigenom bliva lägre. Man kunde t. ex. låta 10-kronan stå kvar för inkomst 1,200—2,000 kronor och sedan låta tilläggsavgiften utgå icke med 1 utan med $\frac{1}{2}$ procent, alltså för 3,000 kronor 15 kronor och för 5,000 kronor med 25 kronor. Sedan kunde också gärna övervägas en något hastigare stegring och att icke stanna vid ett maximum av blott 50 kronor. Om exempelvis procenten

växte med 0,1 för varje ny 1,000 kronor årsinkomst upp till 10,000 kronor, bleve tilläggsavgiften för 5,000 kronor 25 kronor, för 6,000 kronor 36 kronor, för 7,000 kronor 49 kronor, för 8,000 kronor 64 kronor, för 9,000 kronor 81 kronor och för 10,000 kronor och däröver 100 kronor. Det kan väl ifrågasättas om icke denna tvungna avsättning till pensionering under tiden för den bäst betalda arbetskraften skulle för ett mycket stort antal medborgare skapa fullt så gynnsamma pensioneringsförhållanden som enligt styrelsens förslag, men utan att pålägga vissa redan hårt ansträngda inkomstgrupper så väsentlig stegring i tilläggsavgifterna som styrelsen nu föreslår.»

Styrelsen beslöt härefter att i enlighet med nämnda förslag till Kungl. Maj:t avlåta skrivelse i ärendet av innehåll registratoret utvisade.

Mot beslutet anmäldes avvikande mening av byråchefen *Dickman*, vilken hänförde sig till följande särskilda yttrande:

»Den viktigaste ändring, jag anser böra göras i pensionsstyrelsens förslag, består i en väsentlig höjning av den räntefot, som lägges till grund för avgiftspensionernas beräkning. Särskilt i fråga om en obligatorisk avgiftsbetalning synes det mig vara av största vikt, att de försäkrade så långt som möjligt tillförsäkras en valuta för sina erlagda avgifter, som icke allt för mycket understiger, vad de på annat håll kunnat erhålla. Med den höga ränta, som för närvarande kan erhållas även på långtida placeringar, torde räntefoten kunna bestämmas till åtminstone 5 %. Om räntan framdeles sjunker så mycket, att man anser försiktigheten kräva, att pensionerna på därefter erlagda avgifter beräknas efter en lägre räntefot, bör under tiden på grund av överränta en betydande reservfond ha hunnit samlas att tjäna som garanti för utbetalning av de stipulerade pensionerna på därförut erlagda avgifter, varjämte placeringar då torde förefinnas, som även för viss framtid lämna sådan överränta. Skulle till trots härför någon brist i pensionsförsäkringsfonden uppstå, torde det vara tillbörligare, att staten bär risken att få täcka denna, än att de försäkrade få allt för låga pensioner i förhållande till sina avgifter. En sådan eventuell statsutgift synes mig tillhöra den form av statsbidrag till den sociala försäkringen, som i första rummet bör ifrågakomma.

Enligt det av pensionsstyrelsen föreslagna pensionsberäkningssättet, vilket är byggt på liknande principer som de i den frivilliga pensionsförsäkringens äldre tariffer tillämpade, komma invalidpensionerna att få något större betydelse än hittills. En följd härav är, att, enär kvinnornas invaliditetssannolikhet är betydligt större än männens, för lika stora avgifter kvinnornas pensioner i förhållande till männens, försäkringstekniskt sett, böra i det hela bliva något mindre än förut, om man räknar försäkrade män och kvinnor som fullt skilda grupper. Skulle kvinnornas pensioner sättas till 80 % av männens, komme därför männen i det hela att få något mindre pensioner, än som borde tillkomma dem enligt de försäkringstekniska grunderna. För dem, som inträda i försäkringen vid hög ålder, äger dock ett motsatt förhållande rum, enär i dessa fall kvinnornas pensioner böra utgöra något mer än 80 % av männens. För att, då så utan olägenhet kan ske, envar må få i pension vad hans avgifter enligt de försäkringstekniska grunderna äro värda, har det synts mig vara att föredraga att pensionsberäkningarna för män och kvinnor göras oberoende av varandra, i likhet med förfarandet inom den frivilliga pensionsförsäkringen.

I enlighet med här anförda synpunkter har jag på grundval av 5 % räntefot uträknat en pensionstariff. I denna äro pensionerna i procent av avgifterna avrundade till hela tal och indelning gjord i femårsgrupper (dock för den lägsta

åldersgruppen 4 och för den högsta 7 år). Då enligt pensionsstyrelsens förslag procentsatsen för kvinna skall utgöra $\frac{4}{5}$ av den för man, kan det ju vara lämpligt, att procentsatserna där avrundats att bliva divisibla för män med 5 och för kvinnor med 4, varav även blivit en följd, att vissa skäl tala för en utvidgning av de högsta åldersgrupperna. Dessa skäl bortfalla emellertid i mitt förslag.

Enligt detta skulle det pensionsbelopp, vartill varje erlagd avgift berättigar, utgå med nedanstående procent å avgiftens belopp.

Uppnådd ålder det kalenderår, för vilket avgiften påförts. År.	Procent för	
	man	kvinna
16—19	111	71
20—24	87	56
25—29	68	45
30—34	54	37
35—39	43	31
40—44	34	26
45—49	27	21
50—54	21	18
55—59	17	15
60—66	14	13

För en årlig avgift å 1 krona intill 67 års ålder erhålles nedanstående pension.

Uppnådd ålder det kalenderår, för vilket avgiften börjat erläggas. År.	Pension i kronor för		Pension för kvinna i % av pension för man.
	man.	kvinna.	
16	22.97	16.20	70.5
20	18.53	13.36	72.1
25	14.18	10.56	74.5
30	10.78	8.31	77.1
35	8.08	6.46	80.0
40	5.93	4.91	82.8
45	4.23	3.61	85.3
50	2.88	2.56	88.9
55	1.83	1.66	90.7
60	0.98	0.91	92.9

För den högsta föreslagna årliga avgiften 53 kronor, erlagd fr. o. m. 16 t. o. m. 66 års ålder, skulle alltså en man erhålla i pension kronor 1,217:41, en kvinna kronor 858:60.

Vid tidigare inträdande invaliditet erhålles för 1 krona i årlig avgift fr. o. m. 16 års ålder intill det år, då invaliditeten inträder, följande pensionsbelopp.

Uppnådd ålder det kalenderår, då invaliditeten inträder. År.	Pension i kronor för		Pension för kvinna i % av pension för man.
	man.	kvinn.	
20.....	4.44	2.84	64.0
25.....	8.79	5.64	64.2
30.....	12.19	7.89	64.7
35.....	14.89	9.74	65.4
40.....	17.04	11.29	66.3
45.....	18.74	12.59	67.2
50.....	20.09	13.64	67.9
55.....	21.14	14.54	68.8
60.....	21.99	15.29	69.5
65.....	22.69	15.94	70.3

Skulle det ovan framställda förslaget tillämpas på alla, som icke äro pensionsberättigade före lagändringens ikraftträdande, komme de äldre att få minskade pensioner, såsom följande jämförelse av ålderspensioner enligt nu gällande och enligt här föreslagna bestämmelser utvisar.

Pension för 1 kronas årlig avgift fr. o. m. år 1914 intill 67 års ålder.

Födelseår.	Pension i kronor			
	för man enligt		för kvinna enligt	
	nuvarande bestämmelser.	föreslagna bestämmelser.	nuvarande bestämmelser.	föreslagna bestämmelser.
1855.....	1.60	1.15	1.28	1.06
1860.....	2.60	2.04	2.08	1.84
1865.....	3.60	3.15	2.88	2.77
1870.....	5.18	4.57	4.14	3.87
1873.....	5.85	5.59	4.68	4.65
1874.....	6.08	5.93	4.86	4.91
1875.....	6.30	6.36	5.04	5.22
1880.....	8.25	8.62	6.60	6.83
1885.....	10.45	11.46	8.36	8.76
1890.....	12.90	15.05	10.32	11.12
1895.....	14.40	19.64	11.52	14.07
1898.....	15.30	22.97	12.24	16.20

För de senare födda bliva siffrorna desamma som för de år 1898 födda.

Av denna jämförelse framgår, att, under förutsättning att lika stora avgifter årligen erläggas, ålderspensionen enligt de föreslagna bestämmelserna blir större för alla, som äro födda efter år 1874. Skulle invaliditet inträffa tidigare, blir skillnaden än större. Man torde därför icke av fruktan att kränka någons rätt behöva hysa betänklighet att för dessa personer beräkna pensionerna på det här föreslagna sättet såväl för deras förut erlagda som framtida avgifter. Övergångsbestämmelserna rörande avgiftspensioneringen kunna alltså inskränkas till att avse de före år 1875 födda. Att de kunna på detta sätt inskränkas och sålunda efter en relativt kort tid bortfalla ur bruk, är en följd av den högre räntefot, som här lagts till grund för beräkningarna.

Att pensionerna för de före år 1875 födda, med undantag möjligen för de yngre bland dem, ställa sig fördelaktigare enligt nu gällande beräkningssätt, beror på det statsbidrag, som tilldelats dem för höjning av deras pensioner. Det kan synas naturligtast att för ifrågavarande personer bibehålla det nu gällande pensionsberäkningssättet även för deras framtida avgifter, i den mån dessa avgifter icke överstiga 13 kronor. Emellertid skulle det väl verka något egendomligt att för olika delar av samma årsavgift tillämpa olika pensionsberäkningssätt. Det skulle även medföra ökat besvär att särskilja dessa delar, i någon mån vid uträkning av pensionerna men framför allt vid fondberäkningen. Ävenledes torde därigenom vid en eventuell framtida ändring av pensionsberäkningssättet övergångsbestämmelserna bliva mera komplicerade, än eljest varit nödigt. Av dessa skäl synes det önskligt att kunna tillämpa ett enhetligt pensionsberäkningssätt för alla framtida avgifter. Detta skulle också kunna låta sig göra, om även för de före år 1875 födda personernas framtida avgifter pensionerna beräknades på här föreslaget sätt och komparation lämnades dem genom höjning av pensionsprocenten på avgifter för tiden före lagändringens ikraftträdande. Övergångsbestämmelserna rörande avgiftspensionerna skulle alltså kunna inskränkas till att avse pensioner på avgifter, erlagda för tiden före nämnda tidpunkt av personer, födda före år 1875. Under förutsättning att lagändringen träder i kraft med 1922 års ingång, skulle en bestämmelse av följande innehåll vara tillfyllest:

För den, som är född före år 1875 och blir berättigad till pension efter 1922 års ingång, skall det årliga pensionsbeloppet för avgifter enligt 4 § i lagen om allmän pensionsförsäkring, vilka erlagts för tiden före år 1922, utgå med följande procent av dessa avgifters sammanlagda belopp:

Födelseår.	Procent för	
	man.	kvinnor.
1855	20	16
1856—1858	23	18
1859—1862	26	19
1863—1868	28	20
1869—1874	35	25

Dessa procentsatser äro så uträknade, att för en viss årlig avgift under den gångna tiden och intill 67 års ålder erhålles minst vad som skulle utgått enligt nuvarande bestämmelser och minst vad som skulle utgått enligt det här framställda förslaget utan övergångsbestämmelser. Detta förhållande belyses av följande sammanställning.

Pension för en årlig avgift å 1 krona fr. o. m. år 1914 intill 67 års ålder.

Födelseår.	P e n s i o n i k r o n o r					
	f ö r m a n			f ö r k v i n n a		
	enligt nuvarande bestämmelser.	enligt förslaget		enligt nuvarande bestämmelser.	enligt förslaget	
		utan övergångsbestämmelser.	med övergångsbestämmelser.		utan övergångsbestämmelser.	med övergångsbestämmelser.
1855	1 60	1 15	1 60	1 28	1 06	1 28
1856	1 80	1 32	1 98	1 44	1 21	1 57
1860	2 60	2 04	2 78	2 08	1 84	2 17
1865	3 60	3 15	3 73	2 88	2 77	2 96
1870	5 18	4 57	5 26	4 14	3 87	4 20
1873	5 85	5 59	5 95	4 68	4 65	4 77
1874	6 08	5 93	6 22	4 86	4 91	4 98

Som ovan

Carl Broberg.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd
torsdagen den 17 mars 1921.*

Närvarande:

Justitierådet Berglöf, Regeringsrådet Ernberg, Justitieråden
Molin, Appelberg.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över social-
ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 11 mars
1921, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för
det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upp-
rättade förslag till lag om ändrad lydelse av 4, 6, 7, 13, 30 och 33 §§
i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring samt lag om ändrad
lydelse av 1, 3 och 4 §§ i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestäm-
melser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsför-
säkring.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet
föredragits av byråchefen i pensionsstyrelsen Hugo Elliot.

Lagrådet lämnade förslagen utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 18 mars 1921.*

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmälde chefen för socialdepartementet, statsrådet Elmquist, lagrådets den 17 mars 1921 avgivna utlåtande över den 11 i samma månad till lagrådet remitterade förslag till dels lag om ändrad lydelse av 4, 6, 7, 13, 30 och 33 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, dels ock lag om ändrad lydelse av 1, 3 och 4 §§ i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av berörda lag den 30 juni 1913.

Departementschefen hemställde, att förslagen, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten förordna, att till riksdagen skulle avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Herman Hultkrantz.